

Oblastne naredbe in pravila

Določbe o klanju goveda

Člen 1. Klanje goveje živine pod 70 kg žive teže je prepovedano.

Člen 2. Kdor ima več ko dve glavi goveje živine po najmanj 70 kg, mora oddati do vseheta 30. junija 1942-XX delež 20 % žive teže živine, ki je nad 70 kg teža, pri čemer velja v smislu naredbe z dne 31. maja 1941-XIX stanje živine na dan 5. junija 1941-XIX.

Od obvezne oddaje je izvzeta živina, ki je vpisana v rodovniške knjige.

Člen 3. Imetniki goveje živine v vsaki občini, ki so zavezani oddati delež iz prejšnjega člena, so že po samem učinku te naredbe obvezno združeni v zajednici zaradi oddaje skupne žive teže, določene za posamezne občine.

Obvezne zajednice pod vodstvom upravitelja, ki ga imenuje Prehranjevalni zavod za Ljubljansko pokrajino, so pod nadzorstvom občinskih preskrbovalnih uradov, ustanovljenih po odredbi z dne 26. novembra 1940, št. 681, ki smejo odvzeti živino, kolikor bi se morda ne oddala.

Člen 4. Živina se mora oddajati po pogojih in na način kakor določijo Prehranjevalni zavod za Ljubljansko pokrajino, s katerim morajo v ta namen sodelovati stanovska kmetijska in mesarska združenja.

Člen 5. Prehranjevalni zavod sporoči imetnikom živine in njih zajednicam obveznost iz člena 2. te naredbe.

Člen 6. Imetniki goveje živine lahko oddajo živino tudi prostovoljno ob dogonu. V tem primeru morajo obvestiti Prehranjevalni zavod deset dni pred takim dogonom.

Prehranjevalni zavod pošlje oddajni nalog pismeno tudi tistim, ki oddajo živino prostovoljno.

Člen 7. Nobeno govedo se ne sme zaklati brez predpisanega potrdila, ki se izda ob dogonih živine, določene za zakol, ali brez posebnega pismenega pooblastila, ki ga izda Prehranjevalni zavod za Ljubljansko pokrajino.

Izjemoma je dovoljen zakol v sili, ki ga pa morajo nadzorovati pristojni organi.

Člen 8. Odgon goveje živine iz občine je dopusten samo s predhodno odobritvijo, ki jo izda pristojni občinski urad.

Člen 9. Prehranjevalni zavod mora s pomočjo preskrbovalnih uradov posameznih občin ugotoviti mesečno potrebo vsakega mesarja.

Člen 10. Odredbe za izvrševanje te naredbe so odobre s kasnejšo odločbo.

Člen 11. Kršitve predpisov te naredbe, izvrševalnih odredb po prednjem členu ali predpisov, ki jih v izvajanju njemu poverjene pristojnosti izda Prehranjevalni zavod za Ljubljansko pokrajino, se kaznujejo, če dejanje ni huje kaznivo, s zaplombo goveda in v denarju od 500 do 5000 lir. V hujših primerih se lahko poleg tega izreče kazen zapor do šestih mesecev.

Člen 12. Razveljavljajo se vse odredbe, ki nasprotujejo ali so nezdržljive z določbami te naredbe, ki stopi v veljavo 4. avgusta 1941-XIX.

Pravila o klanju goveje živine

Člen 1. O goveji živini, izvzeti od obvezne oddaje po zadnjem odstavku člena 2. naredbe z dne 19. julija 1941-XIX, št. 71, mora Prehranjevalni zavod za Ljubljansko pokrajino ob sodelovanju združenja živinorejcev sestaviti poseben vpisnik, obsegajoč za vsako govedo ime, datum skolitve, živo težo, pasmo, posebne znake, kakor tudi splošne podatke o imetniku in kraj, kjer je govedo.

Člen 2. Obvezne občinske zajednice iz člena

3. naredbe z dne 19. julija 1941-XIX, št. 71, morajo v roku, ki ga določi Prehranjevalni zavod za Ljubljansko pokrajino, oddati skupno živo težo, obvezno za člane zajednice.

Pri izbiri živine za oddajo v klanje morajo zajednice same pod nadzorstvom občinskih preskrbovalnih uradov paziti, da se skladno upoštevajo prehranjevalne potrebe pokrajine in potreba ohranitve dobrega stanja živinoreje tako, da se odvzemajo predvsem goveda, ki so za pleme manj prikladna.

Morebitne večje oddaje katerega izmed živinorejcev v zajednici se poračunajo v prid ostalim odjemalcem.

Člen 3. Prehranjevalni zavod določijo spoznamno s stanovskimi kmetijskimi in mesarskimi združenji vnaprej mesečni časovni razpored dogonov.

Dogoni se določijo v kraje, kjer je tehtnica in ki so po možnosti blizu železniških nakladalnih postaj.

Razpored se objavi občinstvu najmanj osem dni pred njegovim začetkom. V istem roku poskrbi Prehranjevalni zavod, da se razpošljejo oddajni nalogi za odvzem živine. Nalog navaja količino žive teže.

Živina se mora prignati na kraj dogona na dan in ob uri, ki sta določena v oddajnem nalogu.

Člen 4. Imetniki živine lahko oddajo živali ob dogonu tudi prostovoljno, obvestiti pa morajo o tem Prehranjevalni zavod vsaj deset dni pred dnevom dogona, da pošlje oddajni nalog tudi tistim, ki oddajo živino prostovoljno.

Člen 5. Prehranjevalni zavod poskrbi, da se po preskrbovalnih uradih posameznih občin ugotovi mesečna potreba vsakega mesarja.

O določenem dogonu obvesti Prehranjevalni zavod sami mesarsko strokovno združenje, označivši količino živine, ki jo mora, razen ob nepredvidenih okoliščinah, prevzeti na dogonu.

Člen 6. Prehranjevalni zavod poskrbi, da bodo v kraju dogona ob določenih urah:

a) njegov odposlanec za prevzemanje prignane živine.

b) ocenjevalna komisija, sestavljena iz enega predstavnika Prehranjevalnega zavoda kot predsednika, enega predstavnika kmetovalcev in enega predstavnika mesarjev. Komisiji se dodeli tajnik.

Na dogonu predseduje uradni Zavoda.

Člen 7. Naloga komisije je:

a) prevzeti od odposlanca Prehranjevalnega zavoda zahtevano živino;

b) označiti prignano živino s številko na hrbtu;

c) prisoditi vsaki živali vrsto in kakovost po posebni lestvici;

d) stehati živino najkasneje v štirih urah po prihodu na kraj dogona;

e) določiti ceno, za stot in celoto, na podstavi cenika;

f) porazdeliti goveda v ustrezne skupine po povpraševanjih in po potrebah za razne namene;

g) odkazati živino mesarskemu združenju, pri čemer se mora prepričati, da je bila določena cena prodajalcu takoj plačana.

Cena živine, kakor jo določi komisija, je dokončna.

Za vsako pravilno prodano in kupljeno govedo izda komisija potrdilo v treh primerkih; dva primerka izročil kupcu, enega pa prodajalcu. Kupec je dolžan poslati enega svojih primerkov, ki ga je vidiralo oblastvo za klavno nadzorstvu, volilnice, ki pooblaščajo za nakup in zakol goveda.

Na vsaki dovolilnici, ki velja za samo eno govedo, se morajo vpisati: dan, ko se izroči dovolilnica, naslovnik (mesar), občina, za katero velja, vrsta živali, za katero je izdana, doba veljavnosti, mesnica ali mesar, ki ga je Zavod pooblastil in pri katerem se mora govedo zaklati, vsi podatki o nabavi: teža, ocena, cena živali, ime prodajalca itd. Dovolilnice, ki upravičujejo vsakokrat za nakup samo enega goveda, so neprenosne.

Dovolilnica se izda proti plačilu L 100.—, ta znesek se pa pozneje izravna po višini zgoraj navedenega pribitka.

Živina se mora nabavljati po cenah, ki so določene v ceniku, veljavnem za dogone.

Člen 11. Za živali, zaklane v sili, izda Prehranjevalni zavod posebno dovolilnico, za katero se plača pribitek po členu 9.

Trgovina s kravjim mlekom

Člen 1. Vse tvrdke, ki trgujejo s kravjim mlekom ali ga predelujejo v surovo maslo, sir in druge izdelke, morajo to svoje poslovanje prijaviti do vseheta 28. julija 1941-XIX uradu občine, kjer opravljajo to trgovino ali predelovanje; v prijavi morajo navesti splošne podatke o tvrdki, sestavine njene strokovne opreme, količine mleka, oddanega v mesecih maju in juniju 1941-XIX v neposredno potrošnjo in oddeljenega za predelavo, kakor tudi količine od predelave dobljenih proizvodov.

Občine morajo poslati zbrane prijave nemudoma Prehranjevalnemu zavodu za Ljubljansko pokrajino, ki mu je poverjeno urejanje trgovine s mlekom in mlečnimi izdelki.

Člen 2. Prehranjevalni zavod za Ljubljansko pokrajino določijo po strokovni opremljenosti tvrdke, katere izmed njih smejo s kravjim mlekom trgovati in ga predelovati, ter izda ustrezna dovolila.

Do odločitve Prehranjevalnega zavoda veljajo tvrdke, ki so vložile prijavo iz prednjega člena, kot pooblaščenca za nadaljevanje trgovine, oziroma predelovanje.

Člen 3. Proizvajalci smejo prodajati mleko svoje proizvodnje razen neposrednim potrošnikom tudi tvrdkam, ki imajo dovolilo po prednjem členu. Tudi smejo še nadalje izdelovati surovo maslo, toda samo za rodbinske potrebe.

Proizvajalci, ki zaradi lege svojega kmetijskega podjetja ne bi mogli izročiti mleka ali smetane pooblaščenim tvrdkam, se smejo izjemoma pooblastiti, da predelujejo presežek mleka v surovo maslo. Pooblastitve izdaja Prehranjevalni zavod za Ljubljansko pokrajino, ki določi spred tvrdke, katerim naj se surovo maslo oddaja.

Člen 4. Tvrdke, ki so pooblaščenca za trgovino in za predelavo mleka, morajo voditi vpisnik prejema in oddaje, ki ga potrdi Prehranjevalni zavod; vanj se morajo vpisovati dnevno in ločeno količine proizvedenega, kupljenega, oddanega ali predelanega mleka, kakor tudi količine mlečnih izdelkov in njih oddaje.

Periodičen povzetek teh podatkov je poslati Prehranjevalnemu zavodu za Ljubljansko pokrajino po navodilih, ki jih izda sam.

Člen 5. Prehranjevalni zavod za Ljubljansko pokrajino sme glede na potrebe prehrane te pokrajine obvezno določiti za vsako tvrdko, kolikšen količine mleka naj tvrdka oddaja v neposredno potrošnjo in koliko naj ga oddeli za vse vrste predelave, in tudi določiti tvrdke ali ustanove, katerim naj se oddajo določne količine mleka in mlečnih izdelkov.

Člen 6. Kršitelji te naredbe se kaznujejo, če dejanje ni huje kaznivo, v denarju od 500 do 5000 lir, v hujših primerih pa s zaporom do šestih mesecev.

Člen 7. Ta naredba nadomestuje vse druge, nasprotno ali s njo nezdržljive predpise in stopi v veljavo dne 28. julija 1941-XIX.

RAZVOJNA POT KOMUNIZMA

Komunizem ni bil vedno tak, kakor se nam danes kaže. Njegovi začetki so bili precej drugačni kakor pa posledice, do katerih je sčasoma prišel v svojem nauku.

V začetku pomeni komunizem nauk, ki zagovarja skupno lastnino. Nemški žid Karl Marks pa je s svojimi spisi dal komunizmu povsem novo, nekako znanstveno vsebino. Postal je utemeljitelj in početnik komunizma, ki se po njem imenuje tudi marksizem. Pred Marksom komunizem ni imel izrazito protiverske in brezbožne vsebine. Marks pa je dal v svojem nauku komunizmu hud protiverski in brezbožni zagon.

Tudi ni bil komunizem z ozirom na način, kako naj se dosežejo stavljeni cilji, vedno istega mnenja kakor danes. Komunizem uči namreč tako imenovano brezrazredno družbo. Odpravili je treba vsako razliko v družbi, razliko, ki se kaže po posameznih družbenih razredih, in tako bo nastala brezrazredna družba. Kot najboljšje jamstvo, da se ta enakost doseže, zahteva komunizem odpravo zasebne lastnine. Osebnata last naj preneha, vse naj bo podružabljeno, to je podružabljeno.

Tu pa sta se ločili dve stranki. Socialisti so bili mnenja, da je treba te cilje doseči postopoma, s sodelovanjem z drugimi strankami in drugimi razredi. Komunisti pa so zahtevali javno in odkrito, da je treba te cilje doseči nasilnim potom, z revolucijo, z družabnim preobratom, z nasiljem. Temu nasilnemu nauku je dal pozneje poseben poudarek Lenin, početnik ruskega komunizma ali boljševizma, ki je naredil toliko opustošenja v Rusiji. Lenin je dal Marksovcemu komunizmu še bolj revolucionaren, prevratni značaj ter mu vtisnil še svojski, ruski pečat.

Marks je klical delavce in sploh nižje sloje vsega sveta, naj se združijo kot tlačani in izkoriščani razred zoper razred izkoriščevalcev ali zoper brezrazdajno v razredni boj. Tako je razredni boj postal osrednja točka komunističnega programa. Razredni boj je prav za prav omiljen izraz za nasilno, revolucionarno uničenje dosedanjega družabnega reda. Bistveno pri tem boju je to, da se bo nasilnim potom odvzela vsa zasebna lastnina. Podjetniki bodo izgubili lastništvo nad svojimi podjetji, kmet bo izgubil lastništvo nad svojo zemljo, itd.

Tako sta razredni boj in odprava zasebne lastnine postala poglavitni točki v gospodarskem programu Marksovega komunizma.

Kar se tiče idejne plati, pa je komunizem privzel nauk materializma, ki zanikava vsako duhovnost: dušo, Boga, onostranstvo. Zato je s te strani komunizem že od Marksa sem izrazilo protiverski in sam smatra protiversko vneto tako v nauku kot v delanju kot bistveno in nujno točko svojega programa.

Dvojno podlago ima torej komunizem že od Marksovih časov. Prva je gospodarska, druga je idejna. V gospodarstvu hoče izenačiti vse ljudi s tem, da jim odvzame zasebno last, na verskem (idejnem) polju pa hoče odpraviti vsako sled vere in vsaditi ljudem v srce in možgane vero v snov — v zemljo, v stroje, v napredek, itd., itd.

Sredstva in pota, kako je komunizem ta svoj določeni cilj zasledoval, so bila najbolj različna. V tem se je komunizem razvil od najbolj preprostih in rokavnjaških metod do najbolj spretnih, znanstveno na univerzah proučenih manevrov. Tu si je komunizem od Karla Marksa pa do naših dni nabral skušenj in izoblikoval sčasoma sistem propagande, ki mu je težko najti enakega. Že Marks je ustanovil mednarodno komunistično stranko, tako imenovano Kominterno, ki je segala s svojim članstvom in s svojim delovanjem na vse strani sveta.

Ko je leta 1917. prišel komunizem z Leninom na čelu na oblast, se je ta mednarodna organizacija bohotno razvila. Ustanovila je svoje podružnice po vseh državah. Kjer ni mogla pod plaščem zakonitosti ustanoviti svoje razdiralne stranke, se je potuhnila in delala tajno kot protikomunistična organizacija. To svojo vlogo je znala izvrstno igrati ter porabila vsako priliko, da je nečisto revolucionarno razpoloženje. V marsi-

kateri deželji je prišla do tolike moči, da je že mogla začeti z odkrito revolucijo.

To se je zgodilo ob koncu svetovne vojne na Madžarskem, zgodilo se je po vojni v Avstriji, zgodilo se je zlasti v Španiji. V Španiji smo dobili najbolj viden primer, kako skuša komunizem z najbolj nasilnimi in krvavimi sredstvi uvesti brezrazredno družbo.

Že Lenin je jasno povedal, da je Španija tista dežela, kjer se mora začeti komunistična revolucija v zapadni Evropi. Sam sicer tega ni doživel, ker v Španiji takrat razmere niso bile ugodne, vendar pa je leta 1936. izbruhnila revolucija z vso silovitostjo na dan. Po več ko dveletni borbi jo je zatrl general Franco. S strjem španske revolucije je dobil svetovni komunizem silen udarec, ki ga je pa kaj hitro prebolel. Ko je videl, da je izgubil igro, se je potuhnil ter se vnovič začel z vso silo pripravljati na odločilni udarec.

Komunizem je v teku svojega razvoja neštokrat menjal svoja gesla. Enkrat je nastopal pod krinko izrazilo mirovnega prizadevanja, drugič je spet podpiral zavojevalne cilje kake države in se oblekel v narodno sukunjo, tretjič je snoval družstva proti vojni in fašizmu, potem bil spet za demokracijo, da jo je potem tem bolj cinično lahko zasramoval. Skratka: delal je vedno tako, kakor je njegovemu cilju, namreč revoluciji, najbolj ustrezalo, ni pa pri tem upošteval nobenih ozirov in nobenih meja.

Razvojna pot komunizma je od Marksovih časov neprestana kriva črta, do skrajnosti vijugasta pot, ki je prebrodila vse mogoče načine, vedno pa ohranila bistvene zahteve: na gospodarskem polju odpravo zasebne lastnine, ki naj se izvrši po revoluciji, na verskem polju pa popolno brezboštvo.

Za Evropo pomeni komunizem veliko nevarnost, ki je tem večja, če se narodi te nevarnosti ne zavedajo. Z dejstvi je že neštokrat dokazal, da ne pomeni nobenega odrešenja za nižje sloje, kot to hoče veljati. Povedo, kjer je s svojim naukom prodril, je prinesel tako kmetu kot delavcu veliko zlo, pahnil ga v bedo in pomanjkanje, ni mu prinesel enakosti in svobode, marveč naredil iz njega sužnja, ki nima skoraj nobenih pravic, pač pa le mrzke dolžnosti do komunistične države. Kmetu je še posebej odvzel zemljo ter mu s tem tudi vzjel veselje do dela. Kmet je le delavec na zemlji, ki ni več njegova last.

Kakšno stališče moramo imeti mi do komunizma? Kakor smo ga imeli doslej, takega bomo imeli tudi vnaprej: komunizem popolnoma odklanjamo. Naš krščansko socialni nauk nam podaja jasne smernice, kako naj se rešuje socialno vprašanje. Komunizem mora biti za nas močni opomin o naši neizpolnjeni krščanski dolžnosti, ne sme nam pa pomeniti gibanja, v katerem bi videli svojo rešitev.

»Nazaj k zemlji!«
je klic, ki preveva sodobno mladino

Eksc. Visoki Komisar na Dolenjskem

Visoki Komisar za Ljubljansko pokrajino, Eksc. Emilio Grazioli je prejšnjo nedeljo obiskal nekaj občin na Dolenjskem. Na svojem nadzorstvenem potovanju, na katerem se je z veliko pozornostjo zanimal za vse podrobnosti, so ga spremljali zvezni podpoveljniki pomoinih osrednjih ustanov, centurion Caprio, kmetijski strokovnjak D. Moseri in nekaj uradnikov Vis. Komisariata.

Najprej se je ustavil v ljubki občini Velika Loka, kjer je Eksc. Graziolija sprejel tamkajšnji župan, pri sprejemu pa je bilo navzoče tudi delovno kmečko prebivalstvo in šolska mladina. Na trgu, ki je bil ves v zastavah, se je razgovarjal z raznimi vaščani ter se zanimal za njihove življenjske razmere in delo.

Odtod je nadaljeval svojo pot in se ustavil v bližnji vasi Mali Loka. Pred tamkajšnjo pokrajinsko kmetijsko šolo, ki je enaka našim domačim gospodarskim šolam, so ga pričakovali gojenke, sestre in župan, ki je nanj naslovil topel pozdrav ter mu izrazil čustva hvaležnosti prebivalstva za skrb, ki jo je pokazala vlada. Eksc. Grazioli se je županu zahvalil ter ga zagotovil, da se bo tudi v bodoče stalno zanimal za vsa vprašanja, ki zanimajo prebivalstvo.

Odtod se je podal na obisk v krasno pokrajino tamkajšnje šole, kjer se bodoče gospodinjice udeležujejo tečajev, na katerih naj bi se izučile za najboljše gospodinjice. Poleg tega je Eksc. Grazioli obiskal tudi vzorno urejene hleve in del sijajno urejenega posestva, ki obsega 100 hektarov.

Visoki Komisar se je odtod podal v skoraj tisoč let stari samostan v Stični, ki so se ga ljudje posluževali že v srednjem veku v boju proti Turkom. Ob cesti se je ustavil, da pregleda oddelek Crnih srajc, na katerega je naslovil nekaj živih besed v pozdrav. V samostanu, v katerem je 22 patrov in 34 bratov, ga je sprejel opat v mitri ter mu izrekel topel pozdrav, v katerem mu je izrazil pohvalo in vdanost, ki navdaja brate do italijanske vlade, njih skrbne pokroviteljice. Nato se je podal v cerkev, ki velja za najlepšo v Sloveniji. Zanimal se je dalje tudi za nekatera olepševalna dela, ki imajo namen, da pridejo spet do izraza freske na večstoletnih zidovih. Visoki Komisar si je ogledal mlekarno, kjer izdelujejo cenjen sir, mesarijo in oddelek, ki je namenjen vinarstvu. Odtod se je Visoki Komisar Eksc. Grazioli vrnil v Ljubljano.

MEH V PREGOVORIH

Dela z njim kakor svinja z mehom.
Ima smeh in jok v enem mehcu.
Iz tega meha ne bo moke.
Ne boste me imeli za svinjski meh!
Prazen meh ne stoji po koncu.
Prva sreča — prazen meh.
Sama melja — prazen meh.
Se napihuje kakor kovaški meh.

Tiha voda mostove pedira.
Čez trhel most ne hodi brez strahu.
Goni konja čez most, če stili pod most.
Mladost je norost, čez potok skače, kjer je most.

Res je. Župnik vpraša cerkovnika, zakaj je Bog najprej ustvaril moža in potem šele ženo.
— »Zato, gospod župnik,« odgovori cerkovnik, »ker bi mu bila žena neprestano govorila, kakšnega moža naj ustvari.«

Voziti ne zna. Pekovski pomočnik podere na ulici s kolesom lepo oblečenega gospoda, ki se ves pomaže. — »Ti paglavci! zakriči nanj gospod, »kaj ne znaš zvoniti?« — »Zvoniti znam gospod, ne znam pa voziti.«

JOŽE RAZOR

Nazaj več ne gremo

Podjetja jih bodo naravno zavrnila. V tem se zanesite name, ki sem pomočnik ravnatelja tovarne v Rožnem dolu. Ko nam bodo te zahteve odklonjene, bomo šli med ljudstvo in z vso silo sejali nezadovoljstvo med množicami. Propaganda se bo potem stopnjevala do take napetosti, da bo prehod v dejansko stavko zelo lahek in da se bo stavka izvajala ne toliko od naše strani, ampak splošno od delavstva brez razlike na svetovnonazorno pripadnost, le da bomo mi imeli vodstvo v svojih rokah in stavko popolnoma kanalizirali v naše komunistične namene. V ostalem se bomo ravnali po uradnem priročniku, ki nam ga je poslalo vodstvo stranke in ki podrobno opisuje ves način, kako je treba stavko izvesti.

»Zdi se mi potrebno, da si čimbolj razdelimo vse pogoje, ki jih zahteva stavkovna strategija: pripravilne metode, potrebna vzgoja za borbo, stavkovni fond, razkroj nasprotnega mnenja, letaki itd.«

»Eden izmed najvažnejših pogojev,« povzame Grašič, »je brez dvoma vzgoja za borbo. Lahko se nam namreč zgodi, da bomo imeli vse pripravljeno, toda zaradi neborbenosti stavkajočih stvar propade ali pa le delno uspe. Ljudi bo treba takoj sistematično začeti vzgajati za borbo. Nasprotna stran je zelo borbeno in pripravljena za žrtve. Mi bomo imeli to prednost, da bomo napadali. Dosedaj smo bili v obrambi, kar je veliko škodilo našemu gibanju. Od zdaj naprej bomo stopili v napad. Treba pa je delovati skrito, tako da nepoučeni ne bodo vedeli, da nam je končni cilj vsega prizadevanja stavka.«

»Vendar, če smem pripomniti še jaz svoje mnenje,« pravi eden izmed delavcev, suh, koščen, s roparskimi potezami na obrazu, »stavka je bitka, in v bitki mora biti cilj popolnoma jasen. Zato je treba naše ožje vrste popolnoma seznaniti s pravimi namenji stavke. Čim bolj jasen je cilj, tem bolj vneto bo šlo naše članstvo na delo.«

Večerni mrak se je polagoma spreminjal v noč. V Vagnerjevi sobi so se počasno odražale sence skrivnostnih zarotnikov. Zločinsko so žarele njih oči v polmetni razodevale neko nestrpnost, kakor da bi se jim zdel čas do začetka stavke tako daleč predolg.

»Brez dvoma,« pravi Grašič, »jasen cilj je prva zahteva vsakega gibanja, torej tudi stavkovnega. Ukrenili bomo vse potrebno, da bodo naši člani čim bolj prežeti s pravim spoznanjem. Prav tako pa je treba zelo dobro poznati cilje našega nasprotnika, poznati njegovo taktiko, obvladati njegove manevre, natančno imeti pred očmi njegovo moč in njegov pogum. Naša akcija mora iti za tem, da nasprotnikove sile čim bolj razkrojijo. Ljudje bodo strmeli, kako se nam bo to posrečilo. Računati pa moramo tudi na dobo mrtvila, ki bo zavladala med našimi pristajci. Toda bodimo prepričani: če bodo vse celice storile svojo dolžnost, nam bo stvar popolnoma uspeša. Izvedli bomo stavko, spravili ljudi v napeto revolucionarno stanje ter ga v njem držali toliko časa, da vzgajamo iz njihove srede množico svojih delovnih pristajev. Grašičevo moč bomo na ta način popolnoma strli ali pa omejili na najmanjši, za nas docela neškodljivi obseg.«

»Torej na delo,« zaključilo ostal.

Stianjene pesti so se dvignile v zrak ter z vso svojo težo padale na mizo.

Sestanek je bil končan. Udeleženci so drug za drugim izginjali v temo ter nosili v srečih divjo voljo, da vse stave izvedbo stavke.

Nad Rožni dol se je začela polagoma zbirati črna nevihta.

Poklonno delo je Francetu Grašiču zelo zapeljivo. Opravljal ga je vneto in z veliko ljubeznijo. Tudi vodstvo gibanja mu je dalo veliko opravo, ki se jim je žrtvoval z nekim posebnim navdušenjem. Toda vendarle so se mu misli z bolj in bolj raskočo trdovratnostjo vračale h grenkovdanem, ljubeznivem smehljaju Marijinih ustnic in h svetli modriini njenih oči. Zaman si je dopovedoval, da je to nes pametno, da je Marija že vezana, zaman si je delal očitke, da se obnaša kakor kak zaljubljeni gimnazijski petošolec, ki začuti v sebi prve znake nagnjenja do drugega spola. Marijina podoba je

postajala v njegovi domišljiji vedno bolj izrazita, Marija mu je postala v mislih vsakdanja tovarišica, ki ga je spremljala pri vsakem njegovem delu. Sčasoma si je moral priznati, da je Marija postala izhodišče vseh njegovih misli in čustev ter osrednja točka njegovega življenja.

»Kam bo to privedlo?« se je večkrat s strahom spraševal. Videl je brezupnost svojega prijateljstva do Marije, čutil pa je tudi razklanost in nemir v svoji notranjosti, ki ju ni mogel več prenašati. Končno je sklenil razodeči vso stvar župniku in ga vprašati za svet.

Župnik Lovšin je bil eden izmed onih korenin iz starejših duhovniških vrst, ki so začeli svoje delovanje na prelomu one dobe, doživeli sredi njeja njen zaton ter ga bodo končali na prelomu druge dobe, ki pomeni povratek k prvi. Bil je eden izmed ožjih Krekovih sodelavcev in somišljenikov, ki so se od začetka svoje službe vrgli s silno vnemo in skrajno nesebičnostjo in požrtvovalnostjo na delo za narod, sledeč ključu velikega cerkvenega požarvarja Leona XII.: »Pojdite med ljudstvo!« ter ustvarili naravnost čudeže pri ustvarjanju socialne pravičnosti in ljudskega blagostanja. Bili so to resnični kvas naroda, prvoborniki za pravice tlačitih slojev in oznanjevalci nove, lepše bodočnosti slovenskega naroda- graditelji slovenske kulture in narodne samozavesti, ki so s silnim trudom in z vsakodnevnimi naporji gradili to, kar se nam danes zdi samoumevno, kar pa je bilo treba takrat izgraditi šele iz nič. Povojna leta teh borcev niso sicer vrgla iz tira, toda nova, razdiralna miselnost mlajših jim je zamorila nekdanjo borbenost ter jih omejila na ožji krog dušnega pastirovanja. Tiho in željno so upali, da bo spet prišla doba kakor nekdanj, ko bo med ljudstvom zopet zavalovalo, ko bodo vanj zopet zapljuskali valovi mladega katoliškega gibanja, ki bo pomedo s povojnim mrtvim in dahnilo med narod spet nekdanjega Krekovega ognja.

Župnik Lovšin je videl, da se v Francetu Grašiču izpolnjujejo njegove sanje. Vzljubil je mladega zdravnikar ne samo radi njegovih lepih lastnosti, marveč tudi radi tega, ker je videl v njem svojo mladost, svoje vroče borbe, svojo nekdanjo neugnanost in podjetnost, ker je videl, da se v njem obnavlja to, kar je nekdanj začel Krek, kar je začel on sam, kar je začelo in nadaljevalo toliko njegovih tovarišev, kar pa je ostalo le začetno, nedopolnjeno, in je čakalo na novo mladino, ki naj se revolucionarno povrne na staro, bedaato zavrženo pot Krekovega idealizma.

Tudi Grašič je videl v župniku svojega vzornika, ki so mu leta in povojna preusmerjenost sicer vzela delovni zagov, niso mu pa spremenila tiste usmerjenosti, ki jo je tudi Grašič privzel že v svojih dijaških letih.

Njegovo razklanost je župnik dobro razumel. Ni pa vzel stvari tako hudo, kakor se je Grašič bal.

»Stvar je preprosta. Marija Pogačar je sicer kmetekot dekle, toda ima vse lastnosti, ki bi ji bile potrebne kot vaši bodoči ženi. Če čutite do nje iskreno ljubezen, in če vam to ljubezen ona tudi vrača, potem ni ovire, zakaj ne bi gledali v njej svoje bodoče življenjske družice.«

»Toda ona je že vezana na inženirja Vagneja.«
»Vagner ne bo ovira. Vem namreč, da ga ona ne ljubi. V to zvezo je privolila le iz spoštovanja do očeta, ki radi meni neznanih razlogov hoče zakon Marije z Rudolfom Vagnerjem. Toda ta ovira se da premostiti. Kar pomirite se, g. Grašič. Dobro premislite vso stvar in pretehtajte vsako možnost. Kar se mene tiče, bi bil vesel, če bi mogel blagosloviti vašo zvezo. Marijo poznam kakor da bi mi bila lastna hčerka.«

France je čutil, da se mu je odvalil težak kamen s srca. Nikoli se sicer ni pomudil pri misli, da Marija utegne postati njegova življenjska tovarišica, saj se mu je spričo njenih odnosov do Vagnerja zdelo to nemogoče. Zdal so se naenkrat pred njim odprla vrata na šeležaj. V sebi je doživljal nekaj, kar ne bi mogel izraziti nikoli.

Župnik je videl vti, ki so ga na Grašiča naredile njegove besede. Bil je v resnici prepričan, da bo dobil v Mariji ne le zvezo družico, ampak ženo, ki jo prevečava ista stremjenja in podžiga isti ogenj kakor Grašiča.

Kultura v somraku

Proti koncu povojnega obdobja je ta liberalna nenarodna zamisel kulture tako prevladala, da ni več računala z reuim nasprotnikom. Vendar pa se je izvršila v njej sami globoka sprememba. Kakor povsod drugod, je tudi na slovensko kulturo pljusnil val dialektičnega materializma ter jo v kratkem preplaval. Dočim je bila zamisel prejšnjih rodov vendarle še nekoliko duhovno usmerjena, je zdaj ta nova marksistična razgibanost zanesla v kulturo popoln materializem in sovraštvo do vsega, kar je duhovnega in torej resnični kulturi temeljnega.

Bill smo priče, s kako lahkoto se je liberalni kulturni krog podvrgel novi, borbeni falangi dialektičnega materializma ter sramotno zatajil vso svojo preteklost, preteklost Jurčiča in Tavčarja, preteklost Stritarja in Keranika.

Res je, da je postal kulturni liberalizem v zadnji dobi popolnoma nepoden ter tako in tako zapisan poginu, toda nikjer ni rečeno, da se mora eno zlo zamenjati z drugim, še hujim V vsej resničnosti se je nad slovenskim liberalizmom izpolnil izrek, ki pravi: »Naši očetje so jedli kislo grozdje, nas pa ščemijo zobje.«

Obe zamisli, tako stara liberalna, kakor nova marksistična, pa sta v svojem globljem bistvu in v svojih vidnih posledicah izrazito protinarodni in protiljudski. Površni poznavalec vidi v tej trditvi protislovje, saj je liberalizem istočasno tudi velik zagovornik ljudskih pravic in najbolj glasni kričar demokratične zamisli, marksizem pa po svojem hotenju apostol delavskih koristi in celo oznanjevalec proletarske diktature. Toda kdor gleda na obe gibanji, ju mora gledati v njuni celotnosti in ta celotnost izvira iz najglobljih zmot o človeku in o družbi. Kdor gradi kulturo na teh zmotah, jo bo nujno usmerjal protinarodno.

Zato ne izrečemo nobene krivične obsodbe, ko ugotavljamo, da je liberalna kultura zagrešila nad slovenskim narodom težak zločin.

Vodilno geslo, v znamenju katerega se bo moralo preusmeriti naše bodoče kulturno prizadevanje, je narodna kultura. Narod je trajna osnova, na katero mora biti uglašen vsak zvok, ki ga sproži neutrudna želja po udejstovanju in napredovanju. S to resnico moramo enkrat za vedno prodrati. *Kultura mora izhajati iz narodne misli in se vanjo zopet povračati.* Izločiti je torej treba brezobzirno in neusmiljeno malopridna, nenarodna stremjenja, ki so se kamufilirala v raznih literarnih republikah, da od tod izvajajo despotstvo ter ne puste na dan zdravih idej, ki se pod nagubano skorjo njihove starokopitnosti zbirajo v vedno večjo eksplozivno silo.

Prej ali slej bo namreč življenjska sila nove, mlade, a večkratne miselnosti bruhnila s vsemi svojimi posledicami na dan. Takrat bo morda prepozno in ne bo več mogoče cepiti bledikavih in orumenelih stebel preživelih kulturnih mogotecev s soka polnimi mladimi cepiči. To se še lahko zgodi zdaj, na prelomu, ko se tudi najbolj trdo železo zmečča in se preliva v popolnoma nove oblike, ki se jim obrisi že precej jasno kažejo na obzorju novih dni.

Danes se nam morda čudno zdi, kako da smo včeraj pozabili na veliko resnico o kulturi. Celot v svojih najvišjih kulturnih ustanovah smo trpeli, kaj trpeli, celo sami smo zanašali vanje duha, ki je bil narodni miselnosti tuj, celo nasproten. Spomnimo se le na našo univerzo, ki more služiti kot evropski primer, v kaj vse se lahko kaka ustanova spreverže, če pozabi na osnovo, na kateri je bila zgrajena, namreč na slovenstvu. Res je, da je v precejšnjem delu gradila na tej osnovi, v večjem delu pa je vendarle zidala na sipki pesek. In danes smo se nenadoma znašli pred nalogo, da moramo cele rodove mladih izobražencev tako rekoč odkopavati iz sipin, kamor so jih pokopale naše učne ustanove, jim čistiti oči, da spregledajo in vendarle enkrat zgrozno pred seboj starodavno, čisto slovensko resnico, ki jim jo je farizejska kulturna vzgoja ali bolje nasilje kulturnih samozancev tako spretno zabilasalo.

Globinske bombe

Najbolj uspešno sredstvo za preganjanje in uničevanje podmornic so globinske bombe. Globinska bomba je navadno sestavljena iz kovinske škatle v obliki cilindra, dolge 80 in široke kakih 40—50 cm. V škatli je nakopičena eksplozivna snov, navadno kovinski drobcici s skupno težo od 40—50 kilogramov ter zelo priprto vžigalo na vodni pritisk. To vžigalo je sestavljeno tako, da kadar doseže bomba določeno globino, zažge eksplozivno snov, nakar nastane eksplozija.

Globinska bomba je iznajdba angleškega admirala Maddena iz pretekle svetovne vojne. Ko je neka angleška križarka zaman skušala uničiti sovražno podmornico, ki se je umaknila v nedosegljivo globino, je prišel ta angleški admiral na misel, da bi se zgradila bomba, ki bi eksplodirala šele v določeni globini. Kmalu nato so začeli graditi na površinskih ladjah metalne priprave za globinske bombe.

Met podvodne bombe je zelo preprost. Ko so bile bombe še dovolj lahke, sta jih metala po dva mornarja kar z rokami, in sicer na zadnjem delu ladje. Danes se rabijo v ta namen posebne priprave, neke vrste topovi na značni pritisk ali pa tudi na smodnik. Top vrže bombo nekaj desetnih metrov daleč. Nemški tip tega kanona vrže bombo vsako minuto, in sicer 80 metrov daleč s 115 grami smodnika.

Kakor pove že ime samo, se rabijo globinske bombe proti sovražnim podmornicam. Ladja, ki zasleduje podmornico, spusti bombo navpično na tisto mesto, kjer misli, da tiči podmornica. Ko se podmornica potaplja, se rabi proti njej topovsko ali pa torpedno orožje. Ko je že pod vodo, se rabijo globinske bombe. Velikokrat je zaradi učinka globinskih bomb podmornica prisiljena, da priplava na površje ter si popravi dobljene poškodbe. Tedaj je zopet prilika, da jo nasprotnik napade s topovi ali pa s torpedi.

Globina, za katero je sestavljena priprava na vodni pritisk, se menja od 25—100 metrov. Globina 100 metrov je navadno največja globina, ki jo more doseči podmornica. Na krovu površinske ladje namreč ni mogoče vedeti, v

kateri globini se nahaja sovražna podmornica. Zato spušta ladja bombe z različno globinsko naravnano drugo za drugo.

Ker pa je težko ugotoviti navzočnost podmornice, zato je treba rabiti posebne priprave, tako zvane hidrofone, da se ugotovi bližina podmornice. Ti aparati niso nič drugega kakor zelo občutljivi mikrofoni, postavljeni na najnižjem mestu v ladji. Ob njih so nameščeni stalni poslušalci, ki imajo to nalogo, da ugotovijo brnenje podvodnih motorjev. Da bi se moglo to brnenje vedno zanesljivo ugotoviti, bi morala ladja seveda mirovati. Vendar se to skoraj nikoli ne da doseči. Morejo pa poslušalci ugotoviti bližino podmornice tudi takrat, če je njihova ladja v gibanju, ker dobri ločijo brnenje podmornice od brnenja lastne ladje. Komaj zaslišijo poslušalci smuljv ropot, se takoj zvežejo s tistim mikrofonom, ki daje najbolj glasno brnenje, kajti podmornica se gotovo nahaja v tisti smeri, odkoder prihaja najbolj glasn hrup.

En sam torpedni lovec ne more natančno ugotoviti kraja, kjer se nahaja podmornica. Zato plovejo navadno po trije lovci skupaj. Tako morejo z medsebojnim obveščevanjem še precej natančno določiti točko, odkoder prihaja ropotajne podmorničnih motorjev. Ko pridejo na ono točko, kjer tiči podmornica, začne metati podvodne bombe, ki so naravnane tako, da eksplodirajo v različnih globinah, da je podmornica čimbolj gotovo zadeta. Toda podmornica navadno ne miruje, ampak se skuša s premikanjem izogniti sovražnemu zalezovanju. Tedaj torpedni lovci zasledujejo podmornico, vedno z mikrofoni na ušesih, križarijo nad njo ter od časa do časa mečejo globinske bombe (približno vsakih petnajst sekund eno).

Kakšen je učinek teh bomb? Ker so bile v pretekli svetovni vojni nemške podmornice najbolj delavne, jih vzemimo za zgled, da spoznamo učinke podvodnih bomb.

Izmed 199 podmornic v letih 1914 do 1918 je bilo 29 uničenih od podvodnih bomb, 19 jih je bilo uničenih delno od podvodnih bomb, delno od drugega orožja. Seveda te številke ne

morejo biti natančne, kajti potopljena podmornica odnese s seboj in morske prepade skrivnost svoje smrti, ki je včasih tudi za posadko popolnoma nerazumljiva. To so uradne nemške številke. V zadnjem času pa so zanesljivo doglali nemški pomorski krogi, da je bilo uničenih v svetovni vojni 35 podmornic, 80 pa hudo poškodovanih. To se pravi, da je bilo 18 odstotkov vseh podmornic uničenih s bombami.

Iz tega je takoj razvidna velika važnost globinskih bomb. Razen tega pa je lahkota v uporabljanju in njihova učinkovitost dala temu orožju še poseben poudarek v borbi proti podmornicam. Ena sama bomba, če je dobro vržena, je smrtna.

V kolikor je znano, je bila kot prva od globinske bombe zadeta podmornica UC 7, ki se je potopila dne 6. julija 1916. Največ žrtev globinskih bomb pa so našli za mesec maj 1918, ko je bilo potopljenih šest podmornic.

Učinek globinske bombe se ne čuti samo takrat, kadar bomba neposredno zadene v podmornico. To je sploh slučaj, ki se najbrž še ni zgodil. Eksplozija je smrtna tudi takrat, če nastane v razdalji vsaj 6—8 metrov. Do razdalje 15—18 metrov povzroči težke poškodbe, moralno pa učinkuje na moštvo tudi na razdaljo 185 metrov, kakor je ugotovilo nemško mornariško poveljstvo.

Čeprav se zdi, da je težko pogoditi podmornico z globinskimi bombami, kar najbolj dokazuje povprečna številka 500 bomb, ki pride na vsako potopljeno podmornico, imajo vendar torpedni lovci, če imajo dobre aparate in če jih je več, mnogokrat uspeh, zlasti če pomislimo, da podmornica ni tako majhna stvar, saj je dolga 40—100 in široka 10 metrov.

Sedmero čudežev starega sveta

Stari svet je imenoval sedmero čudežev sveta: svetilnik v Aleksandriji, veliki tempelj boginje Diane v Efezu, viseče vrtove v Babilonu, piramide ob Nilu, Mavzolosov grob, veliki kip boga Jupitra v Olimpiji in kolos na otoku Rodosu. To so bile tedanje posebnosti. — Danes beležimo druge posebnosti: Eiffelov stolp pri Parizu, nebotičnike v ameriških mestih, radio, brezlične prenose slik, težke zračne bombnike, uro s premerom enega centimetra, moderno vojno tehniko i. dr. Stari ljudje bi nas gotovo imenovali neokusne in nerazsodne.

Rabljeva roka

Spisal J. Fletcher Ray.

Prelovenil Frane Poljanec.

Tako je govoril Rufus. Sedel sem zraven njega, glava se mi je pobesila na prsi, in oči nisem dvignil, da bi ga pogledal.

»Deček je mrtev,« sem rekel, »deček je mrtev. Ali ti, Rufus, meniš, da ima Nazarečan moč, da bi Herma vzbudil?«

»Resnično,« je dejal, »on ima moč. Toda on je Jeruzalemu napovedal dneve lakote, oblegovanja, biča, kuge in razdejanja. V tem življenju tukaj je veliko žalosti in dosti malo veselja. Dvomim ali se bo človek naučil živeti brez boja. Ali se znotraj in zunaj obzidja tega mesta ne bo prelila kri nešteti množice? Če se Herma ne vzbudi, teh reči ne bo trpel.«

»Kako ti to veš?« sem vprašal.

»Od moje žene Debore, ki ji je Nazarečan odpustil. Od tedaj je preiskovala pisma in ji je bilo v veselje, da je ponavljala besede Njega, ki ji je bil greh odpustil.«

Ko je govoril o odpuščanju, sem dolgo in skrbno gledal svojo desno roko, pa sem vedno in vsak čas mogel videti krvave madeže. Rufova roka je bila čista.

Znova je spregovoril:

»Scipio, ti veš, koliko je Križani trpel, preden je umrl in odšel k svojemu Očetu, Bogu. Morebiti da mi z zgubo in trpljenjem v rajnu najdemo to, kar smo izgubili. Scipio, ta čudež vstajenja me pelje do misli, da je smrt le temen vhod — vhod v življenje. Morebiti križ, ki si ga vzdignil na Kalvariji, postane vidno

znamenje križa, ki ga nosite ti in tvoji. Ne samo to, ampak ki ga jaz in mi vsi morda nosimo v svojih srcih, križ trpljenja in žrtev zavoljo Njega. In če mi nosimo križ, kakor ga je Nazarečan, kdo more povedati, kakšen bo konec?«

V jutro tega dne sem s svojimi očmi videl odprti grob, pa tudi to, kar trpečemu svetu utegne postati znamenje upanja, preden pride konec. Judje so iskali znamenj in čudežev, in glej! mi smo jih videli nocoj.«

Obraz je Rufu zasijal in se zablščal, ko je znova spregovoril:

»Taki čudni dogodki so se nam naključili te dni, da sem kar omamljen. Poslušaj me, Scipio! Pred veliko leti je v tej deželi živel velik prerok Izaija po imenu. Ta prerok je pa v svojih pisanih govoril o Nazarečanu kot o možu bolečin. Kako se je eno njegovih prerokovanj spolnilo, si videl na Kalvariji. Ali nista Gaultier in Giron z drugimi kockala za Nazarečanova oblačila, potem ko si se ti svoji pravici do njih odrekel? Poslušaj torej, besede istega Izaija— »Moja oblačila so si razdelili in za mojo suktnjo so vadjljali.«

In nato je tiste davne dni v tistem Pismu prerokoval: »Onstran Jordana v Galileji nevernikov je ljudstvo, ki je sedelo v temi, zagledalo veliko luč.« — Oba, ti in jaz, Scipio, sva med temi Galilejci živela, pa nisva vedela, da bo izmed njih izšel eden, ki naj njih temo razsvetli. Ali se ta prerokba ni tudi spolnila s smrtjo in vstajenjem tega Galilejca?«

Zvezdogledov, vedečevalcev, čarovnikov in napovedi malikov ni konca. Ti nam dopovedujejo, da je naša usoda zapisana v zvezdah. O, Scipio! zdaj, ko so naše oči videle, ni da bi mi govorili o zvezdah, ampak samo o eni Zvezdi, prav o Zvezdi z Vzbođa, ki so jo videli Modri — o Zvezdi iz Betlehema.«

Nato je oči hrepeneče obrnil proti vrtu z grobom in dejal: »Scipio, sprušaj mene po

življenju in smrti, temveč pojdi in vprašaj Njega, ki je edini vstajenje in življenje.«

Potem se je obrnil in me zapustil. Gledal sem dečkov pokojni, lepi obraz, in zdelo se mi je, kakor da gledam nekaj tistega Nazarečanova miru in tiste lepote, ko sem ga gledal, ko je stal pred mojim gospodom Pilatom. Ejl in prav sedaj se mi zdi, da ga vidim in njegovo oko čutim na svojem. V svetlobi ali temi, se je zdelo, so te oči noč zares spreminjale v dan.

Ko je Herma umrl, ko da je nekaj umrlo tudi v meni. Morebiti to, kar je bilo slabega. Ali naj nove in nenavadne misli, ki vstajajo v meni, pomenijo to? Ali me dečkov duh pelje, da v zmedi življenja zagledam kak smisel?«

Prvič izza križanja sem iz malhe vzel okrvavljene žblje, si gledal na roke in pri dečkovem mrtvem telesu znova izrekel svojo zakletev. Ko to zakletev izpolnim, poiščem Vstalega in kleče položim prednji svoje golo srce.

Ob uri sončnega zahoda pride Nidija k meni in mi pravi:

»Oče, k nam pridl. Nekdo je zunaj, ki bi rad s teboj govoril.«

Šel sem, in glej! Na pragu je stal sam Jožef iz Arimateje. Pa ni stal ponosno, kakor je bila njegova navada, ampak pripognjen, z glavo na prsih. In čutil sem se na vsa moč, da tak mož išče naše stanovanje.

»Ali si te mati tistega pogumnega Herma, ki bi bil preroka iz Nazareta rad rešil s križa?«, tako je nagovoril Suzano. Mati je molče pripognila glavo.

Je, gospod,« sem spregovoril jaz, »tako je, kakor pravi.«

»Rad bi pogledal dečkovo truplo.«

Peljal sem ga v sobo. Nekaj časa je tam stal in gledal smehljajoči se obraz, ki se je skoz somrak svetil kakor speča lilija. Nato se je obrnil k meni.

(Dalje prihodnjč.)

Kaj je novega?

Osebnostne vesti

o Dvanajst zlatomašnikov. K tozadevnemu članku v 30. številki »Domoljuba« smo prejeli sledeče pismo: 1.) zlatomašniki niso bili ordinirani l. 1981, ampak 1881; 2.) g. Brešar je bil ordiniran l. 1892.

o Svojo zlato mašo je obhajal v nedeljo, dne 27. julija, v cerkvi Srca Jezusovega v Ljubljani mešojnar-lazarist Janez Zdravlič C. M. Gospoda zlatomašnika naj Bog obrani še mnogo let!

o Slovesno zlato mašo sta dne 20. julija istočasno obhajala v župnijski cerkvi v Sremskih Karlovcih na Hrvaškem dva duhovnika ljubljanske škofije: gg. Janez Zabukovec in Anton Hribar, oba znana tudi po svoji slovstveni delavnosti. Slavnostni govor je imel župnik Viktor Cadež, petje pa je oskrbel zbor duhovnikov. Obema jubilaroma tudi naše najskrenejše čestitke.

o Zlata maša pri Sv. Jakobu. V nedeljo, dne 27. julija, je obhajal v lepo prenovljeni župni cerkvi sv. Jakoba v Ljubljani zlato mašo mosgr. Viktor Steska, upokojeni poročevalec za bogočastje pri pokrajinski upravi v Ljubljani. Na mnoga leta!

di Prošnje oseb, ki prebivajo v Ljubljanski pokrajini, da se jim dovoli svobodno potovanje, je treba poslati na Poveljstvo policije za javno varnost, pod čigar pristojnost dotične osebe spadajo. Prošnje morajo priložiti legitimacijo s fotografijo, če pa je nimajo, pa morajo priložiti prošnji dve različni sliki, potrjeni od županstva. Tisti, ki bi se radi podali na ozemlje, zasedeno po nemških četah, morajo priložiti še dovoljenje, s katerim nemški konzul v Ljubljani izjavlja, da nima ničesar proti takšnemu potovanju.

d Nove ulice v Ljubljani. Gajeva ulica je dobila ime po svetovno znanem komponistu Verdiju ter se od sedaj naprej imenuje Verdijeva ulica. Napis je dvojezičen, italijanski in slovenski. Novost je v tem, da nosi ulična tablica le začetkom in koncem ulice tudi napis ulice in številko, vse vmešane tablice pa le številko kaže. Ostale ulice, ki pridejo v poštev v poimenovanje, bodo postopoma dobile zamenjane tablice, ker je nemogoče izgotoviti naenkrat vse tablice ter jih zamenjati.

d Odbor za skupno in enotno obrambo kornikov in delničarjev trditi Trboveljska premogokopna družba in Fala d. d. ter upnikov državnih rudnikov Velenje in Zabukovica in Kranjskih deželnih elektrarn, prizadetih z naredbami šefa civilne uprave za Spodnjo Štajersko v Mariboru od 7. junija 1941 in 6. julija 1941, se je osnoval v Ljubljani. Njegovi člani so gg.: Ivan Avsenek, dr. Fran Novak, dr. Ivo Benkovič, dr. Josip Hacin v Ljubljani. Interesenti naj se blagovoljivo obračajo na te gospode.

d Sprememba na dolenski železnici. Od srede 23. julija sta izostala vlaka, ki sta odhajala iz Mokronoga ob 8 in 16.30 ter prihajala v Trebnje ob 8.30 in ob 17. Zato pa vozita sedaj z odhodom iz Mokronoga ob 12.12 in 20.43 in prihajata v Trebnje ob 12.41 in 21.13.

d Pošiljanje paketov je dovoljeno zaenkrat samo tistim, ki so v italijanskem ujetništvu. Za pošiljanje paketov vojakom v nemškem ujetništvu pa teko še dogovori in je upanje, da bo tudi to vprašanje kmalu ugodno rešeno.

d Sprejem gojencev v gluhoemnico. Z dovoljenjem Vis. Kralj. Komisariata bo gluhoemnica v Ljubljani sprejela ob pričetku prihodnjega šolskega leta 1941-42 v pripravljani in I. razred gluhoemne otroke-novince, ki doslej še niso bili deležni pouka. Starši gluhoemnih otrok naj za sprejem svojega otroka v zavod takoj vložijo prošnjo na ravnateljstvo gluhoemnice v Ljubljani in prilože rojstni list, domovnico, zdravniško spričevalo in uradno izjavo o premoženjskem stanju. Prihodnje šolsko leto bo gluhoemnica sprejela v pouk tudi vse one gluhoemne, ki so bili doslej zaradi pomanjkanja prostora odklonjeni. Da bo ravnateljstvo vedelo, če so ti otroci še doma in če so zdravi, naj starši s pismom tudi te otroke prijavijo. Ze vložene

Dobra žena. A.: »Moja žena me razvaja. Sama mi sezuva čevlje.« **B.:** »Kadar prideš zvečer domov?« **A.:** »Ne, ne, kadar hočem zvečer zdoma.«

prošnje ostanejo veljavne. Podrobna pojasnila dobe starši pri ravnateljstvu gluhoemnice ali pa pri pristojnih občinskih uradih, ki so dobila tozadevni odlok Vis. Komisariata.

d Mestni preskrbovalni urad v Ljubljani prodaja posej krompir, fižol, sojino moko in drugo blago v znani mestni baraki ob Mahrovi hiši na ljubljanskem Vodnikovem trgu.

d Vse osebe hrvatskega rodstva je bilo s posebno odredbo stavljeno na razpoloženje, in sicer do 1. novembra 1941. Dotlej lahko pristojna oblast prizadete uslužbenke nastavlja, premešča, postavlja na nižji ali višji položaj, upokoji v istem ali nižjem položaju ali celo odpusti iz službe, ne glede na dosedanje zakonske predpise.

d Ko je premikal vagoni. Ono sredo zjutraj okrog ene so bili poklicani ljubljanski reševalci na glavni kolodvor, kjer se je pri premikanju vagonov ponesrečil 29 letni premikač Alojzij Košenina, doma iz Spodnje Senice. Vagon ga je oplazil in podrl, tako da je Košenina dobil hude rane na nogi.

h Znani zagrebški sokolski stadion na Sveticah so te dni začeli podirati. Stavbno gradivo, ki ga bodo pri podiranju dobili, bodo uporabili za postavitev začasnih barak za ustaško bolnišnico. **h Pravilno,** Hrvatski gospodarski strokovnjaki so predlagali, naj bi bila omejena tudi poraba ribjih konzerv. Če je že omejena prodaja namiznega olja, mora biti omejena tudi prodaja ribjih konzerv, ki je zanje potrebna velika količina olja.

h Zračni promet so vpostavili te dni med Zagrebom in Sarajevom.

N

•DOMOLJUBA•	•SLOVENCA•
•SLOV.DOM• in	•BOGOLJUBA•

LAHKO NAROČATE ALI PLAČATE V NAŠI PODRUŽNICI V

I

LOVEM MESTU

h Mnogo petrolejskih vrulcev so odkrili na Hrvaškem. Razna podjetja so sedaj na delu pri vrtnanju. Sodijo, da bo Hrvaška v doglednem času lahko postala izvozna država za petroleje.

h Najnižje plače delavcev in nameščencev. Najnovejša oblastna odredba hrvatske vlade določa tudi za delavce posebno draginjsko doklado, prav tako tudi za zasebne nameščence, ki pri njih znaša draginjska doklada 400 kun mesečno v mestih, ki imajo nad 5000 prebivalcev, v vseh ostalih mestih pa 200 kun mesečno. Zasebnim nameščencem, ki imajo mesečne plače nad 5000 kun, draginjska doklada re pripada.

h Srbsko-pravoslavna vera se odslej imenuje grško-vzhodna vera. Hrvatski minister za pravosodje in bogočastje je podpisal ministrsko naredbo, po kateri se dosedanja srbsko-pravoslavna vera na Hrvaškem imenuje grško-vzhodna vera. V pojasnilu izdane naredbe stoji, da po ustanovitvi neodvisne Hrvatske ime srbsko-pravoslavna vera ni več v skladu z novo državo ureditvijo.

h Na povratku v domovino je prispelo ono sredo zjutraj v Zagreb s posebnim vlakom osebe nemškega poslaništva v Moskvi in madžarskega ter slovaškega pod vodstvom poslaniškega svetnika von Tippelskircha. Z njim so se pripeljali tudi nemški diplomati iz Irana in Sirije ter 42 drugih nemških državljanov, ki jih je presenetila vojna, ko so se vozili s sibirskim ekspresom.

h Sokolski stadion na Maksimirski cesti v Zagrebu je pričel goriti oni terek ponoči. Gasilci so požar omejili. Vendar je del stadiona zgorel. Škode je okoli milijon dinarjev.

h Dva kmeta ustaška doglavnika. Na podlagi določil ustaške ustave je imenovan poglavnik kmeta Andrija Betlehema iz Peterancev in Luko Le-

kiča iz Bošnjakov za ustaška doglavnika, s čimer sta postala člana sveta doglavnikov v glavnem ustaškem stanu, ki šteje 12 doglavnikov in 5 poglavniških pobočnikov.

h Na Hrvaškem ne smejo preklinjati Boga, svetnike, očeta, mater, pa tudi druge guane peovke so strogo prepovedane. Prekršitelje bodo kaznovali z zaporom od 1 do 2 mesecev.

h Obhoda izrednega narodnega sodišča v Zagrebu. Izredno narodno sodišče v Zagrebu je obsodilo na 15 let težke temnice Božo Miljkoviča iz Broda na Savi, ker je 7. aprila t. l. opsoval nekemu hrvaškemu kmetu mater. Med drugim je tudi dejal, da so Hrvati strahopetci, ki so navajeni Hrvati samo pod jarmom in da Hrvatske več ne bode, ko bo zmagala Srbija, nato pa da bo prišel na vlado Ljotič in bo odvzel Hrvatom vse pravice, ker bo obstajala samo Srbija.

h Tudi učiteljice ne smejo zapuškati svojega uradnega mesta. Po odredbi prosvetnega ministrstva ne smejo zapuškati svojega uradnega mesta, tudi učiteljice in hoditi na dopuste v druga mesta.

h Požar je uničil 30 vagonov sena v bližini postaje Vrapče na Hrvaškem.

h Hrvatske oblasti so ugotovile, da ima ta dežela sedaj 7 milijonov prebivalcev. Porazdeljeni so na 33 mest, podeželje pa na 164 upravičenih okrajev.

s 1325 srbskih delavcev in 300 žena se je odpeljalo te dni s posebnim vlakom iz Beograda v Nemčijo.

s Občutno nameravajo v Beogradu znižati številno gostilo, krčem, vinočeh in pivopivnic.

s Izredno obilna bo letošnja letina pšenice v Banatu. Po doslej znanih podatkih bo znašal povprečni donos 12 do 15 metrskih stotov na oral, Hektoliterska teža pšenice pa bo 80 do 82 kg, medtem ko se hektoliterska teža 78 kg smatra že kot dobra. Mnogo bo tudi drugega žita.

g Prihod nemškega učiteljstva na Gorenjsko. Dne 13. julija je prispelo na Jesenice preko Trbižja s posebnim vlakom 415 koroških in solnograških učiteljev in učiteljic, ki vodijo sedaj nemške učence tečaje na Gorenjskem. Na jeseniškem kolodvoru jih je pozdravil šolski načelnik Dlaska. Šolski pooblaščenec Planteu je nato govoril o zgodovinskem razvoju nemstva na Spodnjem Štajerskem, pooblaščenca Wüstner in Plach pa sta dala podrobno navodila za uspešno delovanje ter sta novoprispeli učitelje opozorila na učne knjige, ki so jih izdali tovarishi Miklitsch, Lukas, Praech, Ockstöd in Wüstner. Načelnik civilne uprave Kutschera je izrekel v zvezi s prihodom učiteljev, da so se rade volje odločili žrtvovati velik del počitnic v svrhu izveševanja svoje dolžnosti. »Führer mi je naročil« — je nadalje izjavil civ. komisar — »naj iz tega ozemlja naredim zopet nemško deželo, ki je bila nekoč nemška in so jo oropali nemškega jezika duhovniki, šola in slovenska narodna družva. V Mežanih in Gorenjcih, ki so nemške krvi, moramo vzbuditi ponos na to svoje nemško pokolenje. Vodilna misel vsega našega delovanja mora biti Nemčija. Vse, kar te misli nasprotuje in se ji zoperstavlja, bomo z železno doslednostjo strli. Iz prihoda učiteljstva naj prebivalstvo razvidi, da je konec lepših sanj o slovenski avtonomiji v koroškem prostoru. Tu se bo uveljavila moč krvi v tem smislu, da bo dežela zopet nemška.« — V popoldanskih urah so se učitelji in učiteljice odpeljali v odkazane jim kraje, in sicer jih je odšlo v kransko okrožje 88, v škofo Loko 87, v Radoveljico 76, v Kammni ozioroma Litijsko pa 130. Tečajji trajajo tri tedne. Prihodni mesec, 3. avgusta, pride druga skupina učiteljev na vrsto in bo prav tako poučevala skozi tri tedne.

Novi grobovi

m Umrlj so: v Stični Feliks Jakuš, v Kočevju dijakinja Sonja Schiffer, v Novem mestu uradnik drž. železnice v p. Josip Cibic, v Stični višji gozdarski svetnik v p. inž. Ferdo Fortuna. — V Ljubljani so odšli v večnost: Fani Legat roj. Lebar, polic. nadstražnik v p. Franc Volk, laborant Anton Plečnik roj. Temistokle, 92letna delavka tobacne tov. v p. Jerica Mihevo in soproga akad. slikarja Fani Gaspari roj. Wurzer. — Naj počivajo v miru.

m Umrlj so: v Mokronogu cand. veterine Sandi Majcen ml.; v Hotedrični mati slovenskega pisatelja Antonija Albreht. — V Ljubljani so umrli strojevodja drž. železnice v p. Rudolf Karlinger; železniški uradnik v p. Franc Megušar; Jerica Jerina, 71 letna Marija Žitko, inž. Julija Palma roj. Melka; v Zg. Šiški kolarski mojster Rojina Franc. — Naj počivajo v miru!

Razgled po svetu

Iz Julijske krajine

p Goriški nadškof msgr. Margotti v avdienci pri Duceju. Konec prejšnjega tedna je bil sprejet pri Mussoliniju v Beneški palači goriški nadškof msgr. dr. Margotti, ki je pretekli četrtek odpotoval v Rim. Duce ga je pridržal dalj časa in se z njim ljubeznivo razgovarjal. — V Rimu pa se zdaj mudi tudi nadškof iz Udin, msgr. Nogara, ki je bil večer sprejet pri papežu, še prej pa je obiskal vatičansko državno tajništvo. Za časa svojega bivanja v Rimu je msgr. Nogara gost svojega brata prof. Bartolomea Nogara, generalnega ravnatelja za spomenike in muzeje v Vatikanu.

p Po odredbi pristojne oblasti smejo sprejemati italijanske pošte odsej za Ameriko, Iran, Afganistan in Daljni vzhod samo pisma in dopisnice. Priporočene pošiljke gredo na odgovornost pošiljatelja.

p 26 letnica bitke pri Podgori. Prejšnji petek so s posebnimi slovesnostmi praznovali 26 letnico bitke pri Podgori. Vojni prostovoljci polka »Santa Gorizia« so se v ta namen zbrali v Podgori, da si pokličejo v spomin ognjeni krst prostovoljcev iz Julijske Krajine ter obenem počaste spomin na vse tiste, ki so v tej krvavi bitki padli.

p Prijava pšenice v Gradški. Župan iz Gradške je razglasil, da so zdaj na občinji že na razpolago obrabci za prijavo pšenice, ki jih je po obstoječih predpisih treba izpolniti in oddati v desetih dneh po mlatvi.

p Cena prašičjega mesa v Rimu. Osrednji odbor za cene v Rimu je te dni proučeval tudi vprašanje glede svinjskega mesa. Na podlagi svojih ugotovitev je ugotovil, da živi prašiči najboljše pasme in težki 150 kg ne smejo biti dražji kot po 10,75 L za kg. Za prašice druge teže, pasme ali vrste bo cena določena na podlagi tabele, ki jo bo potrdilo kmetijsko ministrstvo.

p Dogovor, ki bo zboljšal položaj 2500 gozdarjem. Zadnje dni so bili sklenjeni dogovori, ki bodo prinesli znatno korist gozdarjem in ogliarjem. Ti bodo dobivali razen dvojne družinske doklade od 13. julija dalje še nagrado za delo, in sicer po 35 lir na mesec moški od 18. leta starosti dalje, 25 lir moški od 16. do 18. leta in 20 lir za ženske ter za otroke do 16. leta. S tem dogovorom se bodo precej zboljšale življenjske razmere 2500 delavcem v Goriški pokrajini.

p Važno opozorilo! Glede plačevanja naročnine za naše liste izven Ljubljanske pokrajine upamo bomo kmalu vse potrebno uredili zaradi čekovnega računa. Naročniki naj torej počakajo s plačilom naročnine. Točneje obavestilo bomo objavili čez nekaj časa. — Uprava »Domoljuba«.

p Mnogi interniranci doma. V Trst in okolico so se v zadnjih tednih vrnila številne osebe, ki so bile ob izbruhu vojne na Balkanu internirane v notranjosti države. Tržaški škof msgr. dr. Anton Santin se je v apostolski ljubezni živo zavzel za neje ter je zaposlil najvišje činitelje, naj jih z velikodušno gesto osvobodijo in jim dovolijo povratek v domače kraje in v družinski krog. Na to prošnjo je načelnik vlade velikodušno odločil, da se večje število slovenskih internirancev pošlje domov. To plemenito dejanje je močno razveselilo več stotin družin po mnogih kraških vaseh. Ne bomo pozabili, da je bil škof msgr. Santin tisti, ki se je po zgledu sv. očeta trudil, da obriše toliko solz in olajša življenje tolikim družinam.

p Vesel napredek v majhni kraški duhovniji. Sela na Krasu spadajo pod občino Opatje selo, kot duhovnija so priključena pa Brestovici. Prijazna vsa ima lepo cerkev, ki je posvečena Materi vnebovzeti, čije oltarna slika je mojstrovina Toneta Kralja. Poleg Marije sta na oltarju še kipa sv. Mohorja in Fortunata, ki ju Selani pobožno častijo in njun god vsako leto slovesno praznujejo. Letočinje cerkveno slavje s procesijo je bilo pa še izredno svečano, kajti letos je pri sv. opraviilu prvokrat pel domači pevski zbor. Do zdaj se Selani niso mogli povzpeli tako visoko, da bi imeli lasten cerkveni zbor, letos se jim je

to posrečilo. V osebi g. Mirka Špacapana, župnikovega brata, so dobili večšega pevovodjo in oklenili so se ga vsi, ki so pri glasu. Z veseljem in vneemo so se pričeli vaditi in so dosegli prav lep uspeh. Peli so latinsko mašo in številne slovenske cerkvene pesmi. Zlasti navdušeno so prepevali pri ofru, katerega so vrli Selani poklonili svojim vnetim pevcom.

p Zatemnitev v Trstu. Tržaški prefekt je izdal nov odlok o nočni zatemnitvi v Trstu. Od 21. julija dalje je določeno, da mora vladati po mestu stroga zatemnitev že od desetih zvečer pa do petih zjutraj in sicer do nadaljnje odredbe. Policijske oblasti bodo budno pazile, da se bodo mečani te nove odredbe res tudi točno držali. Proti kršiteljem teh predpisov so določene zelo stroge kazni in sicer zapor do treh mesecev in globa do 2000 lir.

p Tržaški tramvajski uslužbenci za ranjence. Uslužbenci cestne železnice v Trstu, ki so zaradi vestnega opravljanja službe prejeli pred kratkim nagrado, so sklenili od tega denarja nekaj pokloniti za vojne ranjence. Tako poroča »Il Piccolo«, da so se namenili popolnoma iz lastne pobude dati za knjižnico vojnih ranjencev 900 Lir.

Ali ste že naročili »Domoljuba« ? Za celo leto stane samo 18 lir.

»Domoljub« je vsestransko najboljši slovenski tednik. Naročite ga takoj!

p Novi maši dveh kapucinov. V nedeljo, dne 13. julija, smo slovesno praznovali obe prvi sveti maši novomašnikov-kapucinov, o katerih smo že pred dnevi na kratko pisali. V Števerjanu v Brdih je pel novo mašo g. Jožef Perše, sedaj pater Matej. Po končani ljudski šoli v Pevni pri Gorici je 24. septembra 1928 vstopil v kapucinski samostan v Rovigo. Študiral je potem še v Bassano di Grappa, v Padovi, v Vidmu in končno dovršil v Benetkah noviciat, kjer je bil 7. julija tudi posevečen v mašnika. Novomašni praznik so mu vrli Števerjanci skušali napraviti lep, prijeten in svečanosten. Dolgo pod od njegovega rodnega doma v Grojni do župne cerkve v Števerjanu so okrasili in postavili tri slavoloke, pri sv. maši so mu domači pevci pozhrtvovalno peli in še na številne druge načine so mu izkazali svoje spoštovanje in ljubečo vdanost. Pridigal mu je podgorski župnik g. Stanko Stanič, ki s svojo kleno in krepko besedo zna ogreti in dvigniti duha. — Druga nova sv. maša je bila v Mirnu pri Gorici. Daroval jo je g. Mirko Ožbot, sin ževljarija Ferdinanda Ožbota. Za vse dobro vneti Mirenci so praznovali že prejšnjo nedeljo z velikim sijajem novo mašo svojega rojaka g. Erema Mozetiča. Kljub temu so zastavili ves svoj trud in vso svojo pozhrtvovalnost, da je bila tudi druga novomašna slavnost v veselje novomašniku in v čast zavedni vasi. Pri slovesnem cerkvenem opraviilu je govoril široma po vseh slovenskih pokrajinah znani p. Odilo. Novomašnikova družina je globokovernna. Od petih otrok so trije redovniki. Najstarejša hči Helena je redovnica pri uršulinkah v Gorici in je letos položila večne obljube, novomašnikov mlajši brat David študira pa že drugo leto bogoslovje v Padovi. Pač božji blagoslov v preprosti delavski družini, v kateri vladata molitev in strah božji. — Obema novomašnikoma toplo čestitamo, se veselimo z njima in želimo, naj dobri nebeški Oče obilo blagoslovi njuna pota!

p Dva smirni nesreči v enem letu. V majhni, prijazni vasi Idriji ob Bači v bližini Sv. Lucije, se je pred dnevi pripetila smirna nesreča, ki je globoko pretresla vso vas in še sosedščino. 48-letna Marija Leban, mati 6 otrok, je na pobožju nad vasio grabila seno. Visoko gorj v griču je neki fantič — tako pravijo — nehote zganil težak lesen čok, ki se je začel valiti in prekopicavati nizdol. Nesreča je hotela, da le čok pri tem prekopicava-

vanju zadel ob prestrašeno mater in jo pri priči ubil. Zadel jo je tako močno v srčno stran opraja, da se je takoj zgrudila mrtva. Naj sveti dobri materi večna luč! — Za božje smo imeli tudi nesrečo, ki je vžalostila vso duhovnijo. Ko se je že priletli delavec Franc Maver vračal po sv. opraviilu iz cerkve, je v bližini cerkve padel tako nesrečno v potok, da se je močno poškodoval in kmalu zatem umrl. N. p. v m!

p Stolico za slovenski jezik bodo ustanovili na fakulteti za književnost v Rimu.

p Slovenski lazarist pel novo sv. mašo v Turinu. Na praznik sv. apostolov 29. junija je turinski kardinal posvetil v mašnike 39 bogoslovcev. Med njimi je bil tudi g. Ciril Carga, misijonski duhovnik-lazarist, doma iz Idrije ob Bači. Naš rojak je drugi dan 30. junija obhajal praznik svoje prve sv. maše v piemontski prestolnici. Gospodu novomašniku, ki je zelo nadarjen mlad mož in vnet za dobro stvar, želimo v svetem poklicu obilo božjega blagoslova!

p Poroka. V Kronbergu se je 23. t. m. poročil široma znani gostilničar na Lijaku g. Anton Strukelj z gđ. Ljorko Cigojevo iz Malovž pri Crničah. Zenin in nevesti, ki je nečakinja ranjkega monsignora Leopolda Cigoja, želimo obilo sreče in božjega blagoslova.

p Najboljši tednik je »Domoljub«. Stane celo leto le 18 Lir.

p Zetev na Krasu in okrog Postojne. Tržaško pokrajinsko nadzornišvo za poljedelstvo sporoča, da se je na Krasu in pri Postojni začela mlaveč najprej ostalega žita, potem pa tudi pšenice. Gospodarji se morajo strogo držati obstoječih predpisov ter 48 ur pred pričetkom mlatve sporočiti navedenemu nadzorništvu, da nameravajo mlatiti.

p Dva nova groba. V soboto, 19. julija zjutraj je na Pečinah pri Sv. Luciji po kratki bolezni v visoki starosti 77 let zapustila svoje drage soproga bivšega pečanskega organista ga. Neža Praprotnik. Blaga pokojnica je bila zgledna in pozhrtvovalna gospodinja. K večnemu počitku smo jo v velikem številu spremljali zadnjo nedeljo popoldne na domače pokopališče. Dobro ženo bomo ohranili v toplem spominu, žalujočim svojem pa naše iskreno sožalje. — V nedeljo, 20. julija, smo v Kronbergu ob veliki udeležbi prijateljev in znancev pokopali gospoda Valentina Komela, nekdanjega gospodarja znane gostilne pri Komelu na Ajevcih. Ranjki je bil zaveden naš človek, zasnoavec in priljubljen družabnik. Vodil je svoj čas ajevskiško pošto in je bil tudi občinski zastopnik goriškega magistrata. Bil je oče številne družine in je dočakal skoraj 70 let. Povojna leta mu niso bila mila in so mu prizadejala marsikako bridkost. Naj počiva v miru!

p Praznik sv. Ane v Korminu. V Korminu vsako leto dostojno praznuje praznik sv. Ane. Tudi letos ta slovesnost ni kar nič zaostajala za prejšnjimi. V cerkvi Marije Pomočnice je bila ob sedmih slovesna sv. maša, ki jo je daroval msgr. Desiderij Spagnul, po sveti maši pa so bile slovesne lavretanske litanije. Med navzočimi je bilo zlasti mnogo Ančk, ki so imele svoj god.

p Nagrade uslužbencem in delavcem, ki so bili poklicani pod orožje. Zastopniki dveh industrijskih zvez so podpisali pogodbo, po kateri bodo dobili vsi njihovi uslužbenci in delavci, ki so bili poklicani pod orožje, delovne nagrade. V poštev pridejo vsi tisti, ki niso zapustili službe pred 16. junijem 1941. Pripada pa jim ustrezajoča nagrada le, v kolikor od tedaj, ko so odšli iz službe, ni pretekel rok, v katerem bi se morali vrniti na delo. Nagrada bo za uslužbenca obstajala v obliki ene mesečne plače v višini, kakor so jo prejeli v trenutku, ko so bili vpoklicani k vojakom, poleg tega pa bodo dobili morebitne povšice, ki so bile uvedene med tem časom, največ pa 2000 lir. Za delavce pa je nagrada enaka njihovih plač 18 delovnih dni. Nagrade bodo izplačevali 31. julija delavcem samim ali pa njihovim pooblaščencom.

p Odlok, ki prepoveduje ženskam nositi dolge hlače, je tudi v Gorici zadel nekaj žensk, ki so mislile, da morajo biti vedno nekaj posebnega. Iz Gorice poročajo, da je bilo teh hvala Bogu le majhno število in da so se tudi te morale zdati pokoriti novim predpisom in se odpovedati svoji grdi navadi, ki ženskam ravno ne dela posebne časti. Poštene Goričanke so se zgražale nad takimi »damami« in so zdaj z velikim zadovoljstvom pozdravile odlok, da je ženskam dolge hlače prepovedano nositi. Saj je to res bilo pravo spakovanje, ki je zlasti za sedanje resne čase kaj malo uместno.

p Iz tržaške bolnišnice. Med ponesrečenci, ki so jih zadnje dni pripeljali v tržaško »Bolnišnico Kraljice Helene«, sta tudi Amato Vadopivec in Marij Požar. Prvi, ki je star komaj 16 let, je imel

Kupujte pri tvrdkah.

ki oglašajo v »Domoljubu«!

opravka v avtogarži in si je pri tem nalomil kost ob sklepu leve roke. Zdravniki pravijo, da bo moral ostati v bolnišnici najmanj mesec dni. — Drugi ponesrečenec, 22 letni Marij Požar, pa se je z obličjem hudo urezal v desno roko, da so ga tudi morali pripeljati v bolnišnico, kjer bo ostal kakšne tri tedne.

p Film o dogodkih na vzhodnem bojišču. V Gorici napovedujejo za 1. avgust zanimivo filmsko predstavo, ki bo prikazovala razvoj dogodkov na vzhodnem bojišču od začetka spopada s Sovjeti, 22. junija, do zadnjih dni. Pri tej predstavi bodo ljudje lahko gledali, kako je bilo 24. junija zavzeto mesto Kovno, dalje prodiranje po tistem delu Poljske, ki so jo pri delitvi dobili Rusi, po Galiciji in po zahodnem delu Ukrajine. Za predstavo vlada med Goričani že zdaj veliko zanimanje, saj bodo tako lahko neposredno pred seboj gledali silovite boje, ki so se in se še odigravajo na dolejši najdaljši bojni fronti, kar jih pozna zgodovina.

p »Boj Sovjetom« je naslov novega, za vse zanimivega filma, ki ga bo čez kak teden začel predvajati v Trstu zavod »Luca«. Prikazovali bodo prizore, ki so jih posneli filmski operaterji »Ufa« na vzhodnih bojiščih za časa srditih bojev v Galiciji, na Litvanem in zadnje čase v Ukrajini.

p Razstava — dokaz ljudske vernosti. Italijanski narodni odbor za ljudsko umetnost bo v Benetkah priredil »Razstavo ljudske vernosti, ki bo po gradivu, razstavljenem na njej, gotovo nekaj svojevrstnega. Zanj vlada že zdaj veliko zanimanje, čeprav se ni točno določeno, kdaj bo. V vsakem oziru pa bodo obiskovalci imeli v tej edinstveni razstavi nov dokaz, kako je ljudstvo po Italiji globoko verno.

p Huda železniška nesreča se je zgodila ono nedeljo na progi Como—Milan. Trčila sta vlaka. Suneč je bil tako močan, da se je pet vagonov prevrnilo in je pri tem izgubilo življenje 30 delavcev, 50 pa je bilo ranjenih. Delavci so se vozili na delo v Nemčijo.

p V planinah na bivši Italijanskoslovenski meji se je smrtno ponesrečil 24letni Vladislav Pirih, doma iz Boh. Bistrice.

p Ko se je vračal domov z vozom pšenice, je 53letni posestnik Josip Figel iz Solkana pri Gorici tako nesrečno padel z voza, da je obležal nezavesten na tleh. Odpeljali so ga v gorško bolnišnico, kjer so zdravniki ugotovili, da si je zlomil zapestje in nogo v kolku.

p Na napajališču je gnil bika 70letni posestnik Jožef Remec iz Vitovelj. Žival je gospodarja podrla na tla in ga začela obdelovati. Remec ima sedaj zlomljeno rebro in izpahnjeno desno roko.

Veliki požari v Sev. Ameriki

V zvezni državi Washington je divjal te dni strašen vihar, ki je bil vzrok tudi stotine požarov v tamošnjih velikanskih gozdovih. Požare je zanesla strela in so se naglo razširili tudi zato, ker je nastopil vročinski val. Od viharja in ognja je trpela cela vrsta mest in vasi. Po mestu Salem v državi Oregon so krožili po ulicah avtomobili z zvočniki ter pozivali ljudi, naj se javijo v prostovoljno reševalno službo. Pri reševalnem delu je sodelovalo mnogo letal, ki so dovažala galice in oskrbovala prebivalstvo v prizadetih krajih z živcem. V državi Montana so izkrcali večje število padalcev, ki so pomagali pri reševalnih delih. V celoti je divjalo in deloma še divja v severozahodnih ameriških zveznih državah nad 400 požarov. bivalstvo po raznih mestih je pokopilo vse električne ventilatorje, citrone in sadeže za hladilne pijače so padli in cene tem pijačam so se zelo dvignile.

Kratke z vsega sveta

5575 hiš je bilo te dni v japonskem Tokiu do stropa v vodi.

5000 žena in deklet šteje ženska divizija na otoku Kubi v zahodni Indiji. Imajo pester uniforme in Kubanci so ponosni na nje.

150 hiš in na tisoče glav živine je uničil ogromen požar v Tayebi v Egiptu. Pravijo da je nekdo nalašč zažgal.

Bombažno seme kot nadomestek za uvažani premožni prah iz Južne Afrike za lokomotivne državni železnici je sklenil uporabljati Egipt.

Mozartov teden so organizirali te dni po salzburškem in würzburškem gledu v Parizu. Bo več koncertov in odkritje Mozartove spominske plošče.

Ob koncu letošnjega junija je štela Italija v svojih 98 pokrajinah 45 milijonov 209.937 prebivalcev.

Iz raznih krajev

Jubilej vrhniškega župana

Nace Hren je bil rojen 27. julija 1891 v Verdu od matere Marije in očeta Martina Hrena. Svojo sedanjico omiko je dobil pri Orju in v katoliškem izobraževalnem društvu. Igral je Janeza v »Divjem lovcu« in se oženil z Majdo, sedaj gospo Jelico, ki mu je podarila 7 zdravih otrok, živih kot risi. Vsi imajo lepa stara slovenska imena: Alenčica, Matjaž, Barba, Meta, Maruša, Majda in Nace, mali blaček. Posvetil se je trgovini; v njegovih hišah v Ribnici, Logatu in Verdu je bil vedno gostoljubno sprejet vsak naš človek; med svoje najboljše prijatelje pa je vedno štel duhovnike.

Od leta 1936 je vrhniški župan. Poplačal je skoraj vse občinske dolge, popravil vrhniški vodovod in zgradil ligojskega, postavil 2 vodnjaka v Blatni Brezovici, pa še našel dosti prihrankov, da nikoli Vrhniča in okoliške vasi niso dobile toliko izrednih prispevkov za svoje potrebe kot pod županom Hrenom. Trajen spomenik na Vrhniči pa si je postavil z impozantno stavbo Prosvetnega doma, ki je najlepši sad njegovih osebnih prizadevanj in žrtv. Ob zadnjem obisku je Eksk. Visoki Komisar osebno izrekel priznanje njegovemu nesebičnemu javnemu delu, ki danes ni lahko, ko trka 6000 Vrhničanov na vrata občinske pisarne za vsakdanji kruh; v okviru danih možnosti arovizacija na Vrhniči posluje, kar se da v redu. Gospod župan: Bog Vas ohrani Vaši družini in narodu še mnogo let!

Novo mesto. Oni ponedeljek je tu umrla 75letna Marija Plantarič, sestra pred leti umrlega kanonika novomeškega kapljiča g. Plantariča, kateremu je dolga leta zvesto gospodinjala. Po bratovi smrti je ostala v Novem mestu, kjer je čakala smrt. Na pogreb se je pripeljala tudi njena sestra Francka, poročena Roje, iz Stične. Rojčeva je dopoldne hotela urediti zapuščinske zadeve in se je zato napotila na tukašnje sodišče. Na poti proti sodišču pa jo je na cesti zadela možganska kap. Kmalu po udarcu kapi je izdihnila. Mrtvo so odpeljali na stanovanje pokojne sestre, kjer sta do popoldanskih ur obe sestri skupaj ležali na mrtvaškem odru. Marijo Plantaričovo so pokopali ob veliki udeležbi pogrebcev, Fani pa so odpeljali v Stično. Blagima pokojnicama naj sveti večna luč. — 33letni Rafael Poljanar iz Bele cerkve je nekaj razbijal po vojaškem naboju, ki ga je nekje našel. Pri eksploziji mu je naboj povzročil take poškodbe na čeljustih, da se je moral po pomoč zateči v bolnišnico usmrtljenih bratov v Kandiji. Kakor izgleda so vsi opomini zaman in se ljudje še naprej brez potrebe izpostavljajo nevarnostim, ki jih predstavljajo v nevarnejših rokah strelivo. — Bivši mariborski podjetnik Julij Guštin je prevzel v Novem mestu znano Ferličovo gostilno pri mestnem parku. — V preteklem polletju je bilo v novomeški ženski bolnišnici 139 porodov. Rojenih je bilo 82 fantkov in 57 deklet. — Ob Krki tabore številne skupine mladih ljudi, večinoma iz Ljubljane, kjer nabirajo sveže sile za mestno življenje. Blizu železniške postaje tabori v prijaznem gozdičku na desnem bregu Krke sedaj že tretja skupina tabornikov, pri gradu Otočcu pa tabore ljubljanski skavti in gozdovniki.

Volevce pri Novem mestu. Da ni vedno dobro slikati okoli hiš, je te dni čutil na lastni koži 44letni cigan Matija Brajdič. Popadel ga je pes čuvaj in ga ugriznil v roko. Ker se je v našem okraju dogodil pred kratkim primer pasje stekline, se je pametni cigan zatekel v bolnišnico, kar v podobnem primeru priporočamo tudi drugim.

Murska Sobota. Pri nas so polagali letos višji tečajni izpit samo iz matematike pisмено, ustno pa iz matematike, obče in madžarske zgodovine, zemljepisja ter iz enega živnega jezika, ki jo mogel bita francoščina ali nemščina. Komisiji je pred-

sedoval vsouč. prof. Mikola, ki je prekmurski rojak, doma iz Gor. Petrovec. V maturitetni komisiji je bil še prosvetni poročevalec pri vojaškem poveljstvu v Soboti, Rhossoczy. Vsi osmošolci so maturo položili. Komisija je bila z njihovim znanjem zelo zadovoljna. Maturo so dijaki polagali v slovenščini, ki bo, kakor vse kaže, tudi v novem šolskem letu pomožni učni jezik na soboški gimnaziji.

Mokronog. Oni ponedeljek zvečer je bila po nesreči obstreljena 21letna lekarnarjeva hčerka Grahek Balda. Dekle se zdravi v novomeški bolnišnici in je izven nevarnosti.

Ribnica. Lesna industrija v naši okolici je, hvala Bogu, spet oživila. Delo na številnih žagah je dalj časa počivalo, sedaj pa so številne žage v polnem obratu. Tako pojejo žage v podjetjih Rudež Marko, Cesarek, Lovšin in drugih. Delavci pridno hodijo na delo in so veseli, da lahko spet nekaj zaslužijo, da prežive svoje družine. Les izvažajo v Italijo. Ko se bodo razmere uredile, je upati, da bodo Ribničani lahko kmalu spet šli na trg s suho robo, kar željno pričakujejo.

Mirna gora v Beli krajini. Naš kraj je edina planinska točka v Beli krajini. S postaje Semič prideš med vinogradi, travniki in gozdovi v dobrih dveh urah na vrh. Tam je planinska kočica, kjer se lahko počivš, in lep razgled po lepi Dolenski.

Mala Bučna pri Pretni. Desetletni posestnik sin Ivan Ciler je slezal na svinjaka. Ker mu je spodrsnilo, je padel s svinjaka na tla in si hudo poškodoval hrbtnico.

Ribniška dolina. Te dni ponoči je bilo nad Ribniško dolino močno neurje. Okrog ene je udarila strela v gospodarsko poslopje posestnika in podžupana občine Vel. Lašče, Riglarja Ivana, od Sv. Gregorja pri Prapročan. Ogenj, ki je uničil veliko gospodarsko poslopje, se je zaradi močnega vetra razširil tudi na hlev. Pokrivovalnosti gasilcev se je zahvaliti, da so požar omejili, da se ni razširil tudi na sosednja poslopja, ki so bila že v nevarnosti. Škoda cenijo na nad 120.000 lir.

St. Jurij. V petek 18. julija je bila tudi pri nas zdravstvena avtokolona pod vodstvom dr. Dučeca. Izvršenih je bilo 1043 zdravniških pregledov. Med opoldanskim odmorom so gospodje obiskali župana Permeta jama v Ponovi vasi.

Svinjsko pri St. Rupertu. Pri igranju je štiriletni kmečki sinček Stanislav Škoda prevrnil na kozolec naslonjena vrata. Težka hrastova vrata so padla na dečka in mu prizadejala hude poškodbe.

Trebnje. Za dobavo gramozja je razpisana že tretja licitacija. — Najstrožji pasji kontumace je odrejen za okraj Trebnje. — Dobra čebelna letina se obeta na Dolenskem, ker med hiho precej bogato in so čebelice pridno na delu.

Trška gora pri Novem mestu. Oni četrtek so neznanji tatovi odpeljali posestniku Švirtu Jožetu v Jevšah na Trški gori dve kobili z vso vprego. Ena se je vrnila sama domov, za drugo pa ni sledu.

Sv. Križ pri Litiji. Razrešen je bil županstvo dosedanji župan Jožef Rajnar. Za župana je postavljen Jože Koren s Tlake. — Dobili smo dovolj lepe moke in riža. — Žitna letina je letos prav lepa. Ječmen se mlitamo, pšenico pa žanemo. — Vinogradi tudi lepo kažejo. Sadjja je pa bolj malo.

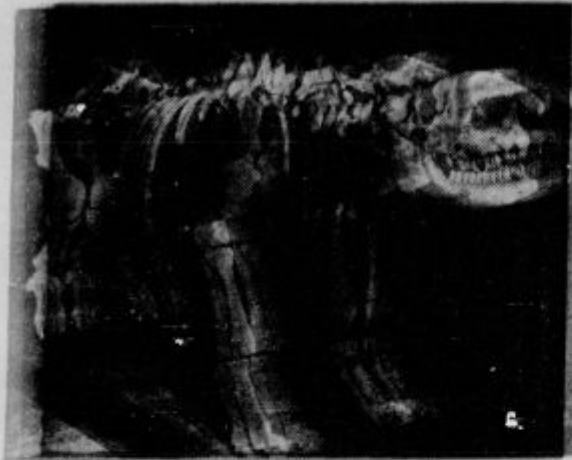
Ribnica. V naš trg je dospel te dni novi civilni komisar dr. Saracini, katerega so sprejeli predstavniki civilnih oblasti. G. civilni komisar se je v razgovoru zanimal za potrebe občine in pokazal razumevanje za vprašanja, ki se tičejo Ribnice z okolico.

Zalna. Tudi k nam je nedavno pripela znana zdravstvena kolona. Po pozdravih domačih predstavnikov so zdravniki začeli z delom. Pregledanih je bilo 1054 oseb, od teh 200 otrok. Bila sta sam dva primera jetike, sicer pa samo lahki prehladi in obolenja zobovja. Popoldne je bilo v šoli predavanje o negi ter boleznih zob. Ljudstvo je pristojni oblasti hvaležno za obisk in pregled.

Bleke. Dne 16. julija je tudi nas obiskala huda nevihta. Že v zgodnjih jutranjih urah je težka soparica in dušee ozračje naznanjalo nevihto, ki je prihrumela nad naše polje. Crni oblaki so se zavrteli in med dežjem so je vsulo le deno zrnje, ki je v kratkem času opustošilo polje. Nekatero vasi so hudo prizadete. Največ škoda je na dozorelem žitu, ki ga je nekaterim posestnikom popolnoma oklestilo. — Naše dijaštvo je dne 20. julija uprizorilo igro »Našo krič in jo prav dobro izpeljalo.

Čisto nedolžen. »Matiček, pusti no mačk in je nikar ne vleci za rep!« Matiček: »Saj je no vlečem; le za rep jo držim, vleče pa sama.«

Skupnostno jezero

Okolje podnotonega vstopa v staro jezera 100.000 let.

Večja in manjša jezera vodoljubna obila so nastala na razsvetlovanju in se tistim danom so razširila in obilno izvirali kakorvo so svoj podnotonega vstopa v staro jezera in njih.

Največja jezera na svetu je Kaspijsko jezero s površino 400.000 kvadratnih kilometrov površine. Letna 26 m podnotonega globina. Tibetsko jezero v Palestini ima 200 m. Metev jezera (močvirja) v Srednjem vzhodu so 200 m podnotonega globina.

Najbolj velika jezera sveta so glubina Rajsko jezera 11 m in globina 1193 m. To sta največja afriška jezera Tanganyika s 1435 m globina, dolžina 500 m. pr. Enoljša jezera severna od Liontorada, dolžina 500 m, površina 100.000 kvadratnih kilometrov površine in 200 m globina.

Jezera so stekla in nastala na nekaterih doživljenjskih letih in nastala na tistih najstarejših mestih. To so jezera na dnu starih in varovanih mest. Avstrija na močvirskih visokih obalah. Metev jezera v Palestini in Vzhodna jezera v Indiji in Ameriki so nastala na tistih mestih, kjer so nastala jezera.

Jezera, ki imajo najvišje florid, najvišje solnat in mnogo natrijevega karbonata, se imenujejo natrijeva jezera. Taka jezera najdemo v Egiptu in pri Džezirah na Madžarskem. So pa tudi gremka in še drugih vrst jezera.

Zanimiva so ognjeniška jezera, ki jih v Evropi ne poznajo. Prvič pa jih je v Ameriki in Južni Ameriki našel v Afriki. Zato danes vedno o ognjeniških jezernih.

Ognjeniška jezera so nastala tako, da se je v ognjeniških žrebljih zbrala voda in se ti obdržala, ker ni bilo dovolj močnega odtoka. Med temi jezeri so nekatera zelo majhna, poznamo pa tudi izredno velika. Neka od njih so napol-

njena s hladno vodo, medtem ko je v drugih topla, da, celo vroča voda, pač po tem, ali je ognjenik prenehel dolovati ali ne.

Na velikem afriškem otoku Madagaskarju najdemo v mnogih ognjeniških jezerih praktično nič vode, katero znanost ni mogla ugotoviti, na katerem načinu so zašli tjakaj. Se večja skrivnost je jezera Chala v pogorju Kilimandžaro.

Kilimandžaro je, kakor znano, pustolovščina v vzhodnem središčnem delu Afrike. Ota glavna vrhova Kibo (5010m) in Mawenzi (5355 m) sta bila dolgo časa za znanost prvi zagonebli. Pokriva sta namreč z večnim ledom in gospodujeta nad vse Afriko. Znano je, da so bili zelo redki potniki, ki so verjeli, da bi sredi vroče Afrike bila gore, pokrite z večnim snegom. Menili so, da ostro ekvatorialno sonce tega ne dopušča. Danes pa sta več dvoma o tem, da so vrhovi pogorja Kilimandžara resnični ledeniki, prav tako kakor vrhovi Alp in Kordejerov v Južni Ameriki.

Vel kraji okrog Kilimandžara so povečini slabo raziskani in na zemljevidu Afrike najdemo toliko črta, kolikor je točke. Prav zato pa so ti kraji zelo privlačni ne samo za pustolovce, temveč tudi za popotnike, ki bi si radi obogatili zemljepisno znanje in s svojimi odkritji pomagali drugim znanstvin.

Četovje Kilimandžara v Afriki v kotu slika raziskovalca Afrike.

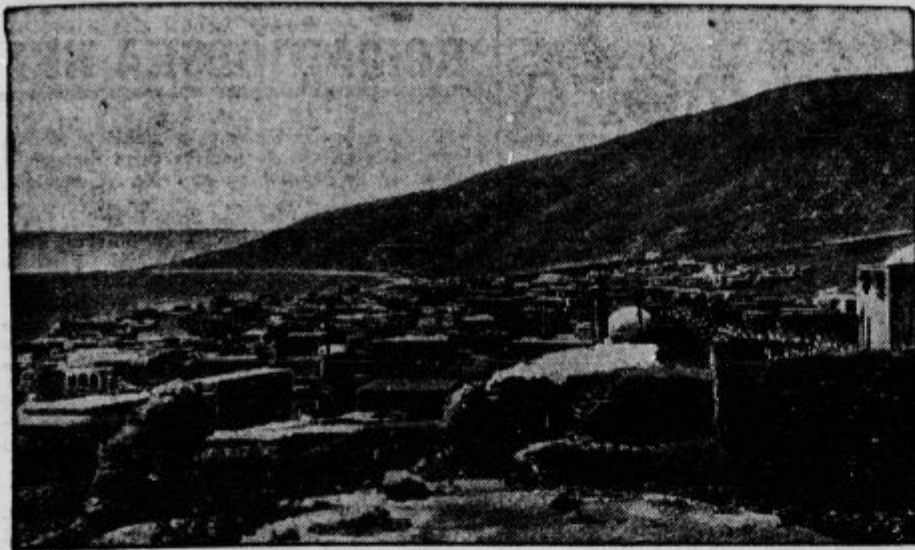

Vendar je neprimerno težje prodreti v predele Kilimandžara, kakor pri n. pr. do niskega izvira, zaradi je v zgodovini izryoval življenje že tistim držnim raziskovalcev. Okrog Kilimandžara nujnih poti, preinvalstvo pa je na zelo nizki stopnji omike in tujcem skrajno neprivlačno.

Domačini pripovedujejo čudovite zgodbe o jezernih kit, so na kilimandžarskih visokih gorah, zakaj v teh vodah domujejo sami zvranci. Zdelo se je, da je popolnoma nemogoče priti do neznanih jezera, ne samo zaradi težkih poti, marveč zaradi tega, ker so se vsem takim poskusom na vse moč upirali sami domačini. Domačini so se strahovali, jih k prebivalcem teh zvragov, a tudi drugim.

Osejsko jezero s samostanom.

Tiberija ob Genezareškem jezeru v Palestini.

tega niso dovolili. Pravili so, da se »vragov« ne sme vzemirjati, ker bi se sicer lahko maščevali nad vsem okrajem.

Prav to je bilo vzrok, zakaj ameriški raziskovalec J. Thompson ni uspel, da bi se bil preril do ognjeniškega jezera Chala, o katerem je od domačinov slišal toliko čudovitih pripovedk. Pred nekaj leti se je Thompsonu vendarle posrečilo pregovoriti z bogatimi darovi nekaj domačinov, da so mu kot nosači in vodniki pomagali na potu do skrivnostnega jezera. Spremljali so ga, toda samo tlo roba pustega ognjeniškega žrela, na čigar dnu se je razprostiralo jezero. Nikakor pa se niso dali pregovoriti, da bi se približali vodi in so od tega poskusa zavračali Thompsona samega. Zagrozili so mu, da ga bodo ubili, če bi šel dalje. Tako se je Thompson moral vrniti po napol opravljenem poslu. Videl je sicer skrivnostno jezero Chala, toda na njem ni bil in ni vedel nič natančnejšega o njem.

Nazadnje se je posrečilo podjetni Američanki Gertrudi Sheidom iz Bostona, da je dospela do tega jezera. V svoje največje začudenje je lahko ugotovila, da kilimandžarsko jezero Chala ni prazno, temveč da je obljudeno z nekimi čudnimi »pre-

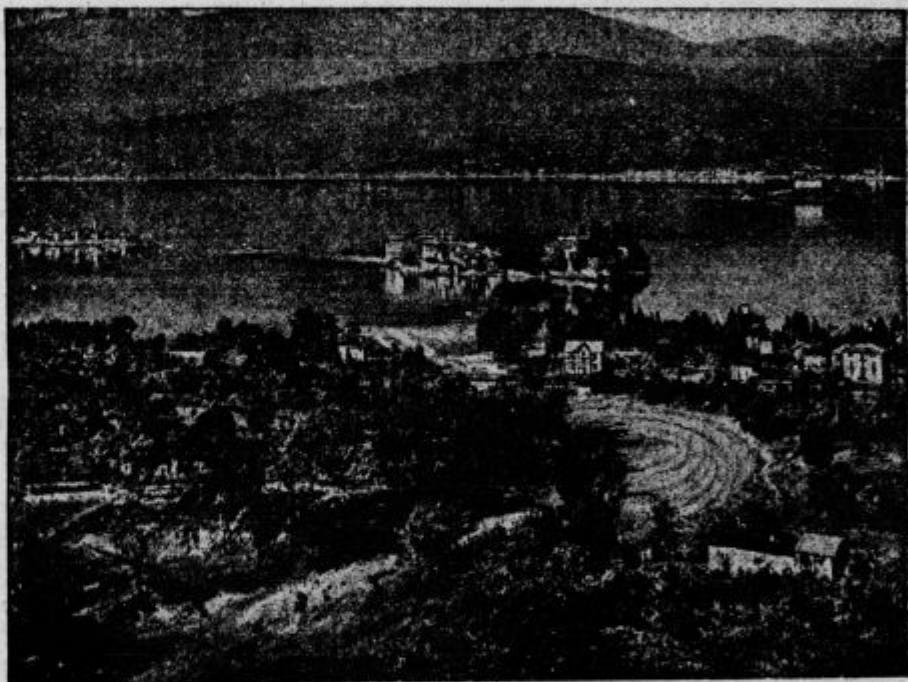
bivalci«. Ko se je raziskovalka vrnila v Ameriko, je v svojih poročilih izjavila, da v jezeru živijo razne vrste golazni in kuščarjev, ki so današnjim prirodoslovcem docela nepoznani. Nedvomno pa imajo veliko podobnost s predpotopnimi sauriji, glede katerih znanost trdi, da so že davno izumrli.

Američanka je hotela tudi izmeriti jezero in ugotoviti njegovo globino, toda to se ji ni posrečilo. Jezero je menda tako globoko, da bi za merjenje njegove globine bile potrebne naprave, ki jih rabijo pri merjenju Oceana. To je domačina še bolj potrdilo v veri, da jezero Chala »nima dna« in da vodi pot preko njega naravnost v domovallše »vragov«.

Prav za prav se nam vidi vsako jezero z okoličico nekaj izrednega, skrivnostnega. Tako smo že v ljudskošolskih čitankah brali pravljico o postanku Vrbskega jezera in lepo Aškerčevo pesnitev »Mutec Osojski«, ki opisuje spokorno življenje nekdanjega poljskega kralja Boleslava v samostanu ob Osojskem jezeru.

Na »Otoku bleškem, kinču nebeškem« pa se še vedno oglašajo zvonček, ki dan za dnem pošilja k Vsemogočnemu nebrot sekrenih prošenj in požnih želja.

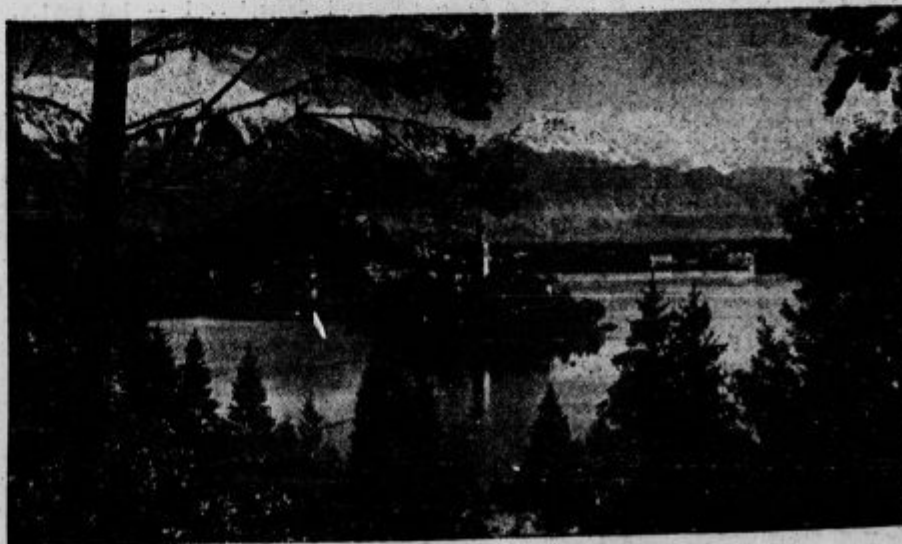
Na vrhu Mas-Rillierja blizu Mirabela v Franciji bodo postavili kip Matere božje, ki bo 38 m visok; izdelal ga bo kipar Serraza.

Krasno jezero Lago Maggiore v Italiji.

Plitvička jezera na Hrvatskem.

Cerkvica na Otoku z »zvonom želja«.

Franc Jaklič

SE BORE ZA MOŽA

I.

Komanov Marko je šel po vasi. Napol praznično oblečen je peljal za roko petletno hčerko, ki je komaj dotekala očeta.

»Lejte ga vdovca!« je dejal kmet Zaman delavcem na vrtu.

In takoj nato zavpije čez ograjo: »Hej — hej, Marko! Kako ti je všeč v novem stanu? Bo?...«

»Ej, bilo bi... Toda... Toda?...«

Marko ni rad poslušal ohlapnega govorjenja, zlasti sedaj ne, ko je minilo komaj osem dni po njeni smrti. Zamrma nekaj in gre s hčerko.

Zaman se je pa grohotal za njim: »Ta bo nosil kmalu šopek za klobukom.«

Takrat je vedela že vsa vas, da je vdovec Marko na vasi. Zaman je bil oblasten mož in je rad govoril glasno, zlasti kadar se je s kom šalil. In ko se je zvedelo, da je na vasi vdovec, se je zbudilo v marsikaterem srcu sočutje, skipla je radovednost. Ljudje so postajali za vogali in se ozirali gori in dol, da bi videli vdovca, Komanovega Marka. Vsak ga je dobro poznal, vsak ga je tolikrat videl, tolikrat govoril z njim, ko je bil še fant, potem mož; a vdovec je bil komaj osem dni in v tem času ni utegnil z vsakomer govoriti, a z vdovcem se vendar tako lahko govori...

Na Rojnikovem dvorišču so ženske izkldavale, ko se zaslisi Zamanovo vpitje.

»Poglej, pogledj, kaj ima Zaman, ker tako kriči!« pravi Rojnica. »Vsa vas ga je polna.«

Dninarica Liza šine na cesto, pa hitro odskoči nazaj, popravljajoč si lase, ki so se ji usipali izpod rute, pa plove skrivnostno: »Komanov Marko je na vasi...«

»Ta?... Ta vdovec?... Ali res, se čudijo ženske, in prvi jim uhajajo v glavo, da si popravijo lase in rute; vse si ogledujejo predpasnike.«

»Kaj išče?« omeni Rojnica, pa se pomakne k resti, druge pa za njo, brskajoč z vilami po drobirju.

Dekla Marta je bila zadnja. Vse lase si je bila pogladila s čela, si prevezala ruto na glavi in popravila prsi. Rada bi stopila prav k cesti, toda ko si je ogledala bose noge, je videla, da so vse prižaste po golenicah od gnoja, da je kar zardela od sramote in se pomaknila nazaj. Sicer se ji je pa slučajno izpodrec razvezal, da so krila zdrsnila do tal; toda namesto prižastih nog se je pokazal raztrgan predpasnik, ki je tudi ni kdovekako priporočal, zato se je skrivala za dal, da je ne vidi, kakršna je — vdovec Marko.

»Kam pa, Marko?... ga vpraša Rojnica. Danes pohajkuješ, ko imamo vsi dovolj dela?... Varuj se, da česa ne zveš!«

Marko se ustavi.

»Briga me, kaj poreko!... K fari grem do župnika plačat opravilo za rajno.«

»O, sedaj seveda še nimaš drugih potov, pa jih boš še imel, hehehe! — Krepak si še.«

»Hihihi,« zahihljajo druge ženske; samo Marta je molče, toda hrepeneče gledala vanj.

»Kaj pa misliš, Rojnica?... Kaj?...«

»I — kaj? — Prost si zopet!«

»Jaz?... Glej jo!... Dva sta pa še doma...«

»I, kdo bi se menil za tak drobiž?... Dobiš jo, ako boš le želel...«

»Ne bodo se trgale zame, jaz pa tudi vanje ne bom šil, saj imam otroke...«

»Pa gospodinja ne...«

»E, bo že kako... Sicer pa še prve nisem odpravil. Nekaj bo pa štel za njo... Dobra je bila...«

Otožen odide z otrokom...

Ženske se pa pomaknejo za njim z dvorišča, da vidijo vdovca.

In Rojnica, ki je imela moža, se posmehne zaničljivo in reče: »Ta je ne bo dobil. Le glette ga, kako krivena, pa tri otroke ima in pod nosom četine... Jaz bi jo rada poznala tisto, ki se bo smukala za njim...«

Marta in dninarica, ki niso bile omožene, pa niso videli nič grdega na Marku. Malo je res krivil noge, pa to ga ni kazilo, a brke pod nosom so se mu podale; otroke pa ljubi vsaka priletna devica...

»Ta jo dobi, kadar hoče,« ugovarja Liza... »Gotovo! In ta tudi ne bo ostal brez nje,« pritrjuje postarna dninarica Čuka.

»Če bi ga ti vzela, druga vem, da bi ga ne,« jo zavrne zaničljivo Rojnica.

»Jaz precej! Pa tudi ti bi ga vzela brez premisleka, tudi ti — Rojnica! Sedaj seveda ne, ko imaš moža; ko bi ga pa ne imela... he — he!«

»Jaz tega krivenceža?... Jaz?... O, za pet ran!« se zalotijo Rojnica. »Kaj pa misliš o meni?«

»Da bi vzela tudi takega, ki bi o bergizh prišel na vas, veš!... Sedaj si pa lahko izbiršna, ko ga že imaš!«

Marta hvaležno pogleda Čuko, se ji nasmehe in se je rahlo dotakne s komolcem, češ, prav si povedala.

Rojnica zardi v obraz od sramote, pa se zažene proti Čuki kričeč: »Kaj pa veš o meni, ti, ti, ki sama ne veš, kaj si... ti, ti, ki si ostala sama... ti, ki si grda, da te nobeden pogledal ni...«

»Grda gori ali dol, pa ponujala se nisem okoli. In tudi prežala nisem za nobenim, veš Rojnica, nič se ne togoti — kakor si ti. Ali veš ne veš?...«

»Jaz sem prežala?« zavrigne Rojnica. »Ali ste slišale?... Čak?... Lej, pa te bom...«

Rojnica zamahne z vilami proti Čuki in v obeh ji je bleščal ogenj sramote in togote.

»Jej! — Jej!... O, strah!... Čuka!... Rojnica!... O, Bog nas varuj!« vrišče druge ženske in ena pahne nazaj Čuko, druge se pa lotijo besne Rojnice.

»Boži!... Ali si pri pameti?«

»Jaz ti pokažem!... Tvoj jezik!« sika Rojnica.

»Le daj me!... Pa je vendar rest!« odgovarja Čuka trdovratno.

Pa bi se udarile, da jih ni osramotil Zaman.

Stal je na vrtu za ograjo in gledal za Markom, pa je videl, kako so se usule ženske z Rojnikovega dvorišča za njim. Pa se mu je dobro zdelo, Zamanu, in se je amejal in modroval: »Ej, te ženske!... Glejte, glejte!... Kakor čebele za medom.«

In videl je vse in slišal vse...

Ko je bila nevarnost, je šel z vrta in se grohotaje bližal: »Hahaha... Ali bi ga vse rade?... Rojnica enega nima dovolj... In Čuki se tudi sline cede... Seveda!... Hahaha... Mož je smo vendar nekaj!...«

Kakor bi bil polil ženske z vodo. Togota je izginita in sram jih je bilo vpricho Zamana. Pa so bile brž enih misli.

»Kdo se meni za nje?... Kdo neki mara za katerega?«

»Vel... Saj se boste še pobile za nje... Hahaha...«

»Zaradi dedcev!... I — kaj pakt!... Kaj hlasta!...«

Na vasi so se zbirali ljudje. Zato so se Rojnikove ženske pomikale na dvorišče.

Zaman pa je vpil, da ga je vse slišalo: »O, saj so pravili: Prišel bo čas, ko se ženske stepo za stol, ki je na njem sedel možki!... Hahaha!«

»Hahaha!« se zagrohotaajo gledalci.

In tisti čas je tukajt vpilje Zaman s povzdignjenim glasom.

»Hahaha!«

»Na!... Ali ste videle?« izpregovori Liza.

»Ali si sedaj sita?« omeni Rojnica Čuki.

»Ali si ti?« jo zavrne ta...

Martino srce je pa nesel s seboj vdovec Marko. In ona je šla v duhu za njim in ga gledala, gledala...

Zdel se ji je najlepši, najboljši mož.

Zato je vpila njena duša:

»Marko... Marko... Marko!...«

Vleklo jo je za njim.

II.

In Marko je šel dalje po vasi otožen, miren; saj ni slutil, kako brazde so ostajale za njim... saj ni čutil, kako so ranljiva ženska srca...

Pred škendrovo hišo sta imeli mati in hčerka čeber perila in sta menčali, ko pride mimo Marko.

(Nadaljevanje prihodnjic.)

ROMANJOLSKA KRI

Tisti, ki je držal starko, je stekel k vratom, ki so vodila na vrt, da pogleda če ni nikogar. Z glasom, ki se je zdel kakor žvižg, je poklical: »Pridi!«

Tisti, ki je ostal in je še držal Francka, je pokazal nož dečku in starki, ki je pravkar zopet odprla oči in jima zagrozil: »Glejta da se ne oglasita, drugače se vrnem in vaju zakoljem.«

Dive ju je pogledal.

V istem hipu se je v daljavi zaslialo petje večje skupine ljudi.

Ropar je naglo obrnil glavo, a pri tem mu je padla ruta s obraza.

Starka je kriknila: »Videl!«

»Prokleta!« je zavpil ropar. »Umreti moraš!«

Planil je s dvignjenim nožem proti starki, ki je v istem hipu omedlela.

Morilec je zamahnil.

Toda Francek je obupno kriknil in se z bliskovito naglico vrgel na staro mater in jo pokril s svojim telesom. Morilec je planil iz sobe, pri tem pa je zadel v mizo in vrgel na tla luč, ki je ugasnila.

Deček je počasi zdrknil na kolena. Z rokami je objemal staro mater okoli pasu, njegova glava pa je počivala na njenih prsih.

Minilo je nekaj trenutkov. Neprodinra tema je vladala v sobi. Petje kmetov se je oddaljevalo preko polj. Starki se je zopet vrnila zavest.

»Francek!« je poklicala s komaj slišnim glasom, šklepetajoč z zobmi.

»Babica,« se je oglasil deček.

Starka je poskusila govoriti, toda strah ji je zapiral grlo.

Trepetala je in dolgo ni mogla priti do besede.

Nato se ji je posrečilo, da je vprašala:

»Ali jih ni več?«

»Ne.«

»Niso me umorili,« je zamrmrala starka s tihim glasom.

»No... Rešeni ste,« je dejal Francek s slabotnim glasom. »Rešeni ste, draga babica. Odnesti so nekaj denarja. Toda očka... je vzol skoraj vse s seboj.«

Starka se je oddahnila.

»Babica!« je dejal Francek, še vedno klečeč poleg nje in jo držal v objemu, »draga babica... saj me imate radi, kaj ne?«

»Oh Francek! Ubogi moj otrok!« je odgovorila starka in mu položila roke na glavo. »Kako si se moral prestrašiti! Usmiljeni Bog! Prižgi luč, otrok... Ne, ostaniva še v temi; strah me je še.«

»Babica,« je dejal deček; mnogokrat sem vas žalil...«

»Ne, Francek, ne govori tega. Ne mislim več na to. Vse sem že pozabila. Imam te tako rada!«

»Mnogokrat sem vas žalil,« je nadaljeval Francek s komaj slišnim in tresočim se glasom; »toda kljub vsemu... sem vas vedno imel rad. Ali mi odpustite?... Odpustite mi, babica!«

»Da, otrok, odpuščam ti iz vsega srca. Seveda ti odpuščam. Dvigni se, dete moje! Nikoli več te ne bom kregala. Saj si dober, tako zelo dober! Prižgiva zopet luč. Bodiva pogumna! Vstani, Francek.«

»Hvala babica,« je dejal deček z vedno bolj slabotnim glasom. »Sedaj... sem zadovoljen. Saj se me boste spominjali, babica... kaj ne? Vedno se me boste spominjali... vašega Francka?«

»Moj Francek!« je vzklila stara mati začudena in vznemirjena. Položila mu je roke na ramena in sklonila glavo, da bi mu pogledala v obraz.

»Spominjajte se me,« je zamrmral deček s komaj slišnim glasom. »Poljubite zame mamic... očeta... Lojzko... Zbogom, babica...«

»Za božjo voljo, kaj ti je?« je vzklila starka. Vsa zaskrbljena je tipala dečkovo glavo, ki ji je padla na kolena. Nato pa je na ves glas obupno zakričala:

»Francek, Francek! Francek! Otrok moj! Moj ljubljenski! Angeli božji, pomagajte mi!«

Toda Francek ji ni več odgovoril. Mali junak, rešitelj matere svoje mamic, je zadet od merilčevega noža, izročil svojo lepo in pogumno dušo Bogu.

(Konec.)

Skrivnosti Nove Gvineje

Morda se čudno sliši, da so na naši zemlji še vedno dežele, ki so nam dejansko popolnoma nepoznane, čeprav se nad njimi širi oblast belih ljudi. In vendar je to res. Neznane dežele so še na zemlji, in v njih prebivajo celi rodovi, ki niso nikdar slišali o belem človeku ter niso nikoli z njim prišli v stik.

Ti rodovi živijo popolnoma ločeni od omike po čisto prvotnem načinu življenja. Ohranili so navade, ki spadajo še v sivo davnino in nimajo čisto nič skupnega z navadami sodobnega sveta.

Take nepoznane dežele se nahajajo na različnih krajih sveta. Najdemo jih v Južni Ameriki ob reki Amazonas ter na velikih avstralskih otokih. Otok Nova Kaledonija ter Nova Gvineja imata največ takih središč, ki jih evropska omika še le korak za korakom odkriva.

Raziskovalce je zlasti zanimal otok Nova Gvineja. V zadnjih letih je bilo več ekspedij, ki so privedle do zanimivih uspehov. Raziskovalci so ugotovili, da obstajajo še razni domači rodovi, ki so popolnoma ločeni od evropske omike ter zanjo sploh nič ne vedo.

Nova Gvineja je velik otok, ki leži med Avstralijo in Azijo. V političnem oziru pripada v svoji zapadni polovici Holandiji, v vzhodni polovici pa avstralski zvezi. Beli ljudje so sicer zasedli ter naselili obro velikega otoka že nekaj desetletij eem, toda sreanji del otoka je še vedno v velikem delu neraziskan in poročila odtod so zelo skromna in netočna.

V zadnjih petnajstih letih je bilo več raziskovalnih odprav. Tako je neki Rihard Archbold pridr v hriboviti del holandskega ozemlja ter dospel mestoma do velikih višin (3000 do 3500 m), ki se širijo na obeh straneh reke Balima ter takozvane Velike doline.

Odprave, ki so jih organizirale razne severno-ameriške ustanove, so imele namen, da so zbirale podatke o živalstvu in rastlinstvu ter točna zemljepisna in narodopisna poročila o teh neznanih deželah.

Kar se tiče zemljepisnih podatkov, je Archboldova odprava določila celoten položaj pokrajine, ki se širi okrog reke Balima. Archbold je odkril v hribovju nekaj nepoznanih jezer, izmed katerih je eno dobilo ime po raziskovalcu.

Archbold je odkril nekaj novih vrst živali. Pročel je tudi ob blizu življenje in navade rajске ptice, ki ni neredka v teh neraziskanih deželah. Imel je tudi priliko, da je natančno spoznal zelo nenavadne ženitovanske običaje te prelepe ptice.

Toda najbolj zanimive stvari je odkril na področju narodopisja. V Veliki dolini, ki se širi na obeh bregovih reke Balim, je našel rod Papuancev, ki šteje okrog 600.000 ljudi, živi še v popolnoma naravnem stanju ter ni imel nikoli prilike, da bi videl ljudi belega plemena.

Ljudje teh rodov žive v najbolj nizkih kulturnih razmerah. Moški so popolnoma goli. Obleko nosijo edinole najbolj ugledne osebnosti med njimi, in sicer unjen pas ali navadno mrežo. Pač pa nosijo na sebi razne okraske. Zene nosijo iz rastlinskih vlaken spleteno krilce.

Postava domačinov je bolj skromna. Po zunanosti so podobni drugim malajskim rasam, ki jih srečujemo na tej strani zemlje.

Pogosto so našli raziskovalci na ljudi, ki sta jim manjkala dva členka na enem ali dveh preth leve roke. To je namreč znamenje žalovanja. Če umrje bližnji sorodnik, si njegovi svobji odsekajo na prstu leve roke dva členka.

Ameriški raziskovalci so imeli priliko, da so bili zraven pri daritvi. Domačini so žrtvovali prešička, čigar kri so poškopili na navzoče. Čeprav je ljudstvo naredilo na raziskovalce vtis miroljubnosti, so Američani vendar našli sledove ljudžrstva, ki pa jih niso mogli popolnoma jasno izpričati. Silna težava radl nerazumevanja jezika je onemogočila točne podatke o tem. Domačini iz velike doline se razumejo na prvotni način poljedelstva. Oboroženi so z lokom in sulico ter s tako zvanim bumerangom. So izvrstni lovci.

Beli ljudi še niso nikoli videli. Vendar pa niso pokazali bogve kaj strahu ob prihodu Amerikancev,

NERAJ

DOBRE VOLJE

Finančne težkoče. »Kako gre malemu Jan-ku?« — »Finančne težkoče ima.« — »Za Boga, saj je vendar še premajhen.« — »Novca za eno liro je pozrl.«

V šoli. Učitelj razlaga koristnost svinje: »Noge in pleče nam dajo gnjati, ščetine porabimo za krtače, glavo za klobase.« Potem vpraša učence: »Kdo ve, kaj še porabimo od svinje?« Pepček: »Njeno ime nam služi za zmerjanje.«

Žensko junaštvo. »Ženska prenaša bolečine bolj junaško kot moški.« — »Kako to veste?« Ali ste morda zobozdravniki? — »Ne, pač pa trgovec s čevlji.«

Mlad zakon. »No, kako se je tvoji ženki posrečilo prvo kosilo?« — »Ne sprašuj! Še kuharska knjiga se je prismočila.«

Flegma. Peter in Pavel sta se vozila po morju. Nastal je silen vihar. Peter je bil vročekrven ter je vpil in rjul kot za stavo z neurjem. Nato pravi Pavel: »Kaj se boš drl, saj ladja ni ne moja ne tvoja!«

Fotografija. »Jože se je dal za ženin god fotografirati in na slavnostni dan ji je izročil sliko.« »Toda, Jože, je šepnila ženica.« »Na suk-niču imaš en sam gumb!« — »Hvala Bogu, da si naposled opazila,« je mirno odvrnil Jože.

Drugače. Zdravnik: »Ali so vašega moža že kdaj preiskali zaradi sladkorja?« Žena: »Zaradi sladkorja? Ne! Pač pa zaradi srebrnih žlic.«

niti takrat ne, ko so zapazili ameriško letalo, ki so ga imeli za veliko ptico ter si s to razlago takoj rešili vprašanje.

Amerikanski raziskovalci niso našli pri teh ljudeh nobenih sledov o obrti ali industriji, čeprav so domačini pokazali dovolj razumskih sposobnosti.

Smola barona Dorivala

Uro pozneje je bil Dorival na poti proti kavarni na Smartinski cesti. V Zvezdi mu je ponudilo dekletce vijolice. Dorival je kupil šopek, da ga ponese Ruti. Časopis, kjer je bil popisan atentat na bankirja Adamka, je vzel s seboj; kajti Ruta ga najbrž še ni brala. Ko je šel čez Čevljarski most, je vrgel opijaste cigarete v vodo. Zgrozil se je, ko je pomislil, kako je za las manjkalo, da ni s to robo osrečil stražnika.

Prav ko je še nanj mislil, ga je že zagledal. Širok in težak je hodil počasi, trebuh prepan s rumenim pasom. Bo li prepoznal, kdo mu je večerj dal petača?

»Dobro jutro!« zasliši v tem hipu ljubek glas.

Ruta je stala poleg njega. Bolj prikupna kakor kdaj prej se mu je zdela v živem pomladnem kroju.

»Zahvalim, da ste tako točni!« pravi in ji poljublja roko.

»Ni se treba vam zahvaljevati,« se brani Ruta, in Dorival je videl, da jo je rdečica občila, najsij je nosila pajčolan. »Jaz se moram vam zahvaliti, da ste ostali mož-beseda.«

Krepko mu je stisnila roko.

»Ali naj greva zdaj v najin tihi kottiček, ali bi vam bilo bolj ljub, da greva v ži —?«

»Ne, ne,« ga v strahu prekine, »zaradi vaše varnosti je bolje, da greva v kavarno. Morava pa iti po ovinkih. Tame stoji stražnik, ki naju venomer opazuje.«

»Pokaživa mu, da se ga nič ne bojiva!« se zasmje Dorival. »Prosim, roko sem!«

Vtaknila je svojo roko pod njegovo, in sta šla proti debelemu stražniku. Stražnik je videl, kako sta se srečala, tudi je spoznal Dorivala, ki mu je dal za cigarete.

Ko sta šla mimo, ju je sveda pozdravil. In potem — gospod je bil večerj tako dobre volje — je rekel pomenljivo:

»Želim požorno mnogo sreče!«

Dorival se zahvali.

Ruta začudeno pogleda Dorivala. Slednjič se odloči, da ga vpraša:

»Vas stražnik pozna?«

»Pozna, pozna. Saj me je celo pozdravil, kakor ste videli.«

»Pa še spoštljivo. In srečo vam je voščil. Čemu neki?«

Prav nežno je pogledal Dorival lepo spremeljvalko.

»Saj, čemu naj bi mi srečo voščil?« se zasmje. »K večerjajnjemu uspehu pri Adamku.«

»K temu vam policija čestita?«

»Saj ste sami slišali.«

»Čuden človek ste. Burke uganjate, ko ste v najhujši nevarnosti. Ne razumem tega.«

»Res? No, tudi meni se včasih tako godi; samega sebe ne razumem. To pa zato, ker sem bolan. Na duši, ne na telesu.«

»Čemu ne greste k zdravniku?«

»Sem šel k njemu. Davi.«

»In kaj je rekel?«

»Upam, da mi zdajle pove.«

Hitro potegne Ruta svojo roko izpod njegove.

»Pojdiva rajši vsak zase.«

Prideta v kavarno in sedeta na stare prostore. Natakur ju spozna in se prijazno nasmeje. Ko j eprinesel kavo, se obzirno umakne.

»Vam smem dati tele vijolice?« reče Dorival in jih ponudi Ruti.

Ruta jih vzame, se zahvali in pripne na jopico.

»Ste že brali časopis?« se zasmje Dorival.

»Sem brala. Saj niti ne vem, kako bi se vam zahvalila —«

»O, prosim, prosim!«

»Strašno je moralo biti —«

»Ni hilo sile!«

»Spretni ste ebili —«

»Tako, tako!«

»Pa ste — pa ste pismo našli?«

Bila je v strahu in obotavljala se je, preden je vprašala. Napeto ga je gledala. Pogumno, brez ovinkov je šla na svojo namero. Bala se je odločitve. Je-li pismo dobil, ali ga ni dobil? In če ga je dobil in ga ima pri sebi, kaj bo zdaj zahteval od nje, preden ji pismo izroči? Ni se bala, če bi zahteval denar v gotovini, kar bi utegnil storiti. Vedela je, da se njen oče za pismo ne bi krčil. Ampak nje

Studenec pri D. M. v Polju. V zavodu za duševno bovine na Studencu je zelo oddaljeno od drugih stavb veliko, do 70 m dolgo in 10 m široko gospodarsko poslopje, ki je predeljeno v tri dele. Svoj čas so bili tu glavni hlevi. Sedaj je poslopje tako razdeljeno, da tvori velik del shrambo za različno gospodarsko orodje, v sredi je hlev, kjer so trije konji in dva voja, nato pa je pralnica s sušilnico. Na podstrešju je shramba za seno. To veliko poslopje je postalo žrtev požara. Vrtuar Josip Smerdu, ki ima svoje stanovanje nedaleč od tega poslopja, je v noči od četrtega 24. julija na petek okoli 0.25 zapazil skozi okno svoje spalnice nenavaden sij. Pozorno je pogledal in zapazil, da gorí poslopje v polnem obsegu. Hitro je poklical na pomoč vse uslužbence. Telefonično so bili takoj poklicani ljubljanski gasilci. Pod vodstvom g. Kavčiča je takoj prihitelo 8 mož prostovoljne gasilske čete z motorno brizgalno na kraj požara. Njim so se kmalu pridružili gasilci iz Bizovika. Poleg domače male brizgalne sta stopila v obrat dve motorji. Vodo so napeljali iz ribnika, ki je sredi zavoda. Gasilci so hitro omejili požar. Pri gašenju se je odlikovala tudi četa italijanskih vojakov, 25 mož po številu, ki je marljivo sodelovala in novosod pomagala gasilec. Okoli 6 zjutraj se je posrečilo požar obvladati in pogasiti. Zavodovi uslužbenci in nameščenci so bili neumorno na delu. Posrečilo se jim je rešiti konje in vole, kakor tudi vse gospodarsko orodje. Na podstrešju je zgorelo do dva vagona sena. Leseno podstrešno ogrodje je zgorelo. Ostalo je gole zidovje. Koliko znaša škoda, še ni ugotovljeno, tudi še ni znan vzrok, kako je požar nastal. Bojniki so bili ves čas mirni. Sreča je bila, da je bila noč mirna in ni pihal močnejši veter.

Loka pri Črnomlju. 7letna Danica Švajcervje je spremljala svojega 11letnega brata k napajanju konj pri bližnjem potoku. Med napajanjem je konj udaril s tako silo v obraz, da ji je razklal nos in ji hudo poškodoval levo oko. Vendar je upanje, da ji bodo zdravniki v bolnišnici rešili nevarno prizadeto oko.

Velike Lašče. Prvič je v nedeljo 27. julija pristopil k žrtvniku Gospodovemu g. Jože Peterlin, salezijanec. G. novomašnika smo sprejeli v soboto od sedmih večer. V nedeljo ob osmih je bilo slovo od rodne domače hiše v Bukovcu, nato smo spremili g. novomašnika v sprevedu v cerkev. Sveto opravilo se je začelo ob desetih. Prigladil je g. dr. Franc Blatnik. Popoldne je bil blagoslov s petimi litanijami na našem prijaznem hribčku pri sv. Roku. G. novomašniku vsi njegovi rojaki in

IZ RAZNIH KRAJEV

prijatelji iskreno čestitamo in mu želimo obilo božjega blagoslova pri njegovem delovanju v vinogradu Gospodovem.

Stari trg. Umrla je Komidarjeva mati iz Nadleska. Bila je zvesta prijateljica in čitateljica Domoljuba. Ko je »Domoljub« zavel izhajati, je na njeno pobudo bil njen oče med prvimi naročniki. In pozneje, ko se je poročila, je poskrbela, da je začel v hišo prihajati »Domoljub«. V boleznih je komaj čakala od tedna do tedna svojega zvestega prijatelja »Domoljuba«. V zadnjih urah, ko sama ni mogla več čitati, so ji morali drugi poleg bolniške postelje čitati »Domoljub«. Bila je torej izvrstna krščanska mati. Vzgojila je sedem hčera in enega sina. Razen hčere Ivane so še vsi živi in zdravi. Materina želja je bila vedno, da bi se po njeni smrti tudi o njej nekaj napisalo v naš katoliški tednik. Komidarjevi materi (Tereziji Mule) daj Gospod večni mir in pokoj! Preostale pa tolaži Bog!

Rovte nad Logatec. Davna želja vseh rovrtarskih faranov je bila, da bi zopet dobili kaplana, ki ga za zaradi pomanjkanja duhovnikov nismo mogli dobiti. Na fara je hribovita in obsežna in jo en sam duhovnik le pretežko zmaguje. Zdaj smo končno le dobili kaplana in sicer g. Grčmana, doma iz Višnje gore. Seno smo letos tako lahko spravili kot malokatero leto. Pa tudi slaba košnja ni bila. Žito in drugi poljski pridelki prav lepo kažejo, kjer je toča prizanesla. Jabolka in češnjice bodo tudi jeseni polne zrelega sadu. Letos bomo veliko sušili, ne pa delali mošt in žganje, ko je za živež tako trda. Krhliji in suhe hruške bodo le nekaj odlegli namesto kruha. — Umri je nekdanji rovrtarski občinski tajnik Jožef Kunt. Bog mu bodi plačnik za njegovo delo. — Slovenec koledar bo tudi letos prišel na obisk. Naročila sprejemata Matilda Kozovšek, organisti-

nja, in Hladnik Peter s Peškova. Lani je bil koledar lep, letos pa bo še lepši. Zato ga naročite čimprej.

Dolenjske Toplice. Letos je po naših gozdovih polno malin; po nižjih legah so tudi že zrele. Zaenkrat zanje še ni pravega zanimanja ne med običajnimi obirali, ne med kupei in prekupei. — Te dni je šel na lastno prošnjo v pokoj pokrajinski zdravnik in Dolenjskih toplicah dr. Konstantin Konvalinka. Nj uživa zaslužni zdravnik svoj pokoj mnogo let! — Letošnja kopalna doba v pogledu obiska zaostaja za onimi prejšnjih let, vendar je naše zdravilišče še zadovoljivo obiskano.

Gorenja vas pri Ribnici. Z veseljem poročamo, da nadaljujejo z napeljavo novega vodovoda. Delo dokaj hitro napreduje. Prav tako, saj nam je vodovod res nujno potreben.

Kurešček. Vse, ki znajo ceniti lepoto izletnih točk, obveščamo, da je vsako nedeljo ob 10 na Kureškcu služba božja. Prijazna gospodinja v koč bo poskrbela za ostalo. Najlažji dostop je iz Želme, seveda za one, ki imajo kolesa ali pa za one, ki jih pot iz Škofljice preveč ne utruji; za ostale pa je trikrat na dan na razpolago avtobus, ki vas popelje do Iga, od koder se vije položna in prijazna pot na vrh. Le nekoliko dobre volje in vaš trud bo bogato poplačan s prekrasnim razgledom po naši zemlji.

Hinje. V nedeljo 20. julija so imeli ovcerej ustanov. občni zbor ovčerejskega društva. Pri nas ljudje vidijo, da se izplača rediti drobnico, saj marsikak stotak pade človeku od tega v žep. Pri tem pa se v hlevu ne pozna ali imamo eno ovco več ali manj. Naši gozdovi se ne dajo izrabiti drugače kot z ovčjo pašo. Naši posestniki se morajo zavedati, da morajo še vnaprej ostati skupne paše, da ne smejo izločevati parcel v takih zemljah, ki so nalašč pripravne za pašo drobnice. Prav tako se morajo ohraniti vsi plemenski koštruni in ovce čimdelj časa, da bi se priredilo več mlade drobnice boljše pasme, kakor smo jo imeli do sedaj. Ovčerejsko društvo, ki se je ustanovilo v nedeljo, naj skrbi, da se v Suhi krajini spet uveljavijo ovčerej in da bo ta ovca boljše pasme kakor je bila prejšnja. Okrajni kmet. referent g. inž. Rihar je poleg drugih navodil povedal tudi to, da se bo v jeseni priredil v Hinjah plemenski sejem za ovce, v katerem se bodo lepe plemenske živali dobro prodale. Vsi, ki imajo ovce, naj skrbijo, da jih bodo do takrat ohranili. V društvo so vabljeni ovčerejci tudi iz sosednjih občin.

Ne prezrite »Mali oglasnik«

govega obnašanja do nje ni mogla napak razumeti. In še ugajal ji je. Zbrati bo morala vse moči, da ostane močna. V spomin si je morala poklicati, da je mož v srečo pokvarjen. Je izgubljenec, izobčenec, ki izrablja zunanje odlike, da ženske slepari in goljufa. Prav za prav bi ga morala prezirati. Sami sebi se je čudila, da tega ne zmore. In — kako se bo zdajle obnašala — zdajle, ko ima v rokah ključ do nje.

Dorival potegne pismo iz žepa.

»Tu je pismo.« pravi.

Ruta od veselja vzkligne, vzame pismo, si najprej od vseh strani ogleda ovitek, potem preleti vsebino pisanja.

»Je že, je že! je vsa vesela. »Ali bo oče vesel! Niti misliti si ne morete, v kakšnih skrbeh je bil dobi oče zaradi tega pisma. Vi ste ga pa rešile!«

Postena, prekipevaljoča hvaležnost je govorila iz njenih besed, pogleda in stiskanja roke. Videla je, kako jo Dorival gleda in občuduje. Kar preneha, se obrne in zardi. Pa zbere vse vse sile in vpraša prisiljeno, poslovno, mirno:

»Kako naj vam oče pošlj edenar?«

»Kakšen denar?«

»Za pismo!«

»Ne maram denarja. Saj sem vam vendar že povedal.«

»Zakaj nečete nobenega plačila? Morda zato nene, ker ste vzeli Adamku dvanajst tisoč dinarjev? Pa to je vaša zasebna zadeva. Kljub temu vam izplačamo trideset tisoč dinarjev, ki sam vam jih bila obljubila.«

»Se nič ne spominjate, kaj sem zahteval? Takrat ste rekli, da je poljub le tedaj kaj

vreden, če je podarjen. Prosim svoje darilo, gospodična Ruta.«

Ruta je bila že vtaknila pismo v torbico. Za hip se je zdelo, da ga hoče vzeti ven in vrniti.

Pa roka, ki je bila torbico že odprla, jo je nenadoma spet krepko zaprla.

Dorivalu se je zdelo, kakor da ji na očeh bere, da sta bila skrb in sočutje, ki sta jo nagnila, da je torbico spet zaprla.

Pomaknila se je bliže do njega in stegnila glavico. Tik pred seboj je videl blede, resni, otožni obrazek.

»Tako! Zdaj me lahko poljubite! pravi.

Za hip ni vedel, kaj bi. Potem — potem jo je prijel z obema rokama za glavico in ji pritisnil krepke poljub na rdečo, mlada, otroška usta.

Nepremično je obsedela na stolu, povsila oči in prekižala roke v naročju. Sedela je brez moči, preplašena in pomilovanja vredna.

Zdela se mu je kakor drobna ptička, ki tiho čepi v kletki. Spomnil se je, kako je nekoč kot deček vjel lepega, pisanega metulja. Previdno je držal nežno, lepo pisma živalico v umazanih prstkih in jo od vseh strani ogledoval. Pa je metulja dal na odprto roko in ga spustil. Vendar ubogi, pisani metulj, žigar prah kril se je držal prstov, je obsedel prestrašen na roki in si ni upal zleteti v prostost. Večji ga je moral kvišku, da bi se ga rešil. Mukoma je odfrfotal ponižani in svetlega prahu oropani metulj...

Dorival bi se bil najrajši oklofutal.

Ruta je molčala. Vzela je iz torbice posetnico in napisala nekaj besed s svinčnikom.

»Zdaj se peljem k očetu in mu dam pismo.« pravi potihoma. »Denar, ki vam pripada, vza-

mete lahko sami ali kdo drugi v očetovi pisarni pri blagajni. Pokažite le listek, ki sem ga vam tjakajle dala.« Za hip ji je glas zastal, pa je nadaljevala: »In — kadar boste v stiski — moj oče ne bo nikoli pozabil, kaj vam je dolžan.«

V sredi stavka je prenehala, vstala in mu ponudila roko.

»Kaj že greste?« vpraša Dorival presenečen.

Ruta prikima.

Dorival zdivja.

»Ne morem vas kat tako pustiti!« pravi naglo.

Ruta ga pogleda.

»Ne morem, pa ne morem. Vse skupaj je neumnost. Sit sem traparij. Povedati vam moram, kdo sem. Saj vam niti na um ne pride. Jaz sem ba —«

»Ne!« reče Ruta.

Dorival obmolkuje osupel.

»Ne,« pravi naposled potihoma, »ne maram slišati, kdo ste. Da — da bi me še to minuto nalagali!«

Pograbi torbico, vstane in odhiti.

»Plaćam!« zakriči Dorival.

Natakar pride. Vrže mu nekaj denarja in plane na cesto. Pa Rute ni bilo nikjer več...

»Grozno!« pravi Dorival. »Zdaj bi moral priti Potokar.«

11.

Ko se je Dorival vrnil na stanovanje, mu je povedal Galdino:

»Gospod baron naj bo tako dober in naj čimprej pokliče gospoda Zobca. Gospod ravnatelj Zobec je že dvakrat klical gospoda barona, ker mora gospod ravnatelj Zobec gospodu baronu nujno nekaj povedati.«

(Nadaljevanje prihoduje.)

Zenski svet..

Zena in komunizem

Eno izmed vprašanj, ki danes zanimajo vse sloje, ne samo moški, ampak tudi ženski svet, je vprašanje komunizma. Sila razmer je prisilila ženo, da se bolj kakor kdajkoli v preteklosti zanima za javno življenje, za socialna vprašanja in za nešteto drugih vprašanj, ki so ji nekoč bila popolnoma tuja.

Marsikatera nespametna ženska gleda komunizem z idealnega stališča.

A kaj nam o uresničenju teh sanj govorijo žejstva?

Kakšen je položaj žene in kakšna je njena enakopravnost tam, kjer se je komunizem mogel uveljaviti človeško družbo?

»Pravda«, moskovski list, je leta 1935 pisala takole:

»V bistvu ima ženska v SSSR prav iste pravice kakor moški, in sicer brez sleherne omejitve. A moški to izrabljajo, da se znebijo dolžnosti, ki jo imajo nasproti ženskam in pod plaščem tovarništva se bohotita nesramnost ter cinizem. V takem vzdušju se odnošaji med moškim in žensko rahljajo, a smisel za pravi namen zakona izginja. Poroka ni nikak dogodek več. Predstava v kinu, zajtrk, članarina za strokovno zvezo, ki jo moški za žensko plača: vse to ima prav tako vrednost kakor poroka.«

Ta članek dovolj jasno dokazuje, kakšen je položaj žene v komunistični družbi. Ali je bistvo sreče žene v tem, da prejema enako plačo, kakor mošči? Ali bo mnogo pridobila s tem, če dobi volilno pravico? Kjer je zakon le trgovska pogodba ali pa še manj, kjer niso pravice matere in otroka niti malo zavarovane, ali je v takšnem družabnem redu mogoče videti rešitev iz sedanjih težav? Niti najmanjšega dvoma ni, da se ženska, ki se navdušuje za komunizem, ki se celo bori za njegovo zmago, bori za to, da pahne sama sebe in svoje sovrstnice v suženjstvo in ponižanje.

Med štirimi očmi

A. S. Mati mi vedno ponavlja, da mestna moda ni za nas podeželska dekleta. Meni se pa zdi, da če se oblačim preprosto, toda moderno, ni to nič napačnega.

Vaše naziranje je popolnoma pravilno. Gotovo ni nujno, da bi noša v podeželju morala biti vedno ista ali pa zastarela. Res je treba uvaževati običaje posameznih krajev; tudi naša narodna tradicija nam mora biti sveta. Zelo napačno bi torej bilo, če bi omalovaževali ali celo prezirali domače običaje, domačo nošo, ni pa s tem rečeno, da bi morali odklanjati vsako novost. Če se torej kmečko dekle oblači po modi, to ni nič napačnega, le če zna ostati v pravih mejah. Najprej je treba paziti na dostojnost. Obleka mora biti moderna in zelo lepa, ne da bi količkaj žalila žut dostojnosti. Druga važna točka je preprostost. Ne samo za kmečko dekle, ampak v splošnem je preprosta obleka lepša in elegantnejša, kakor kakšna prav našemljena. Tista, ki na svojo obleko obesi vse mogoče okraske ali združi vse mogoče barve, s tem dokaže, da nima nobenega čuta za lepoto. — Če vam mati brani, da bi se oblačili po modi le iz osebnega naziranja in če ste gotovi, da v vašem kraju z moderno nošo ne boste vzbujali pozornosti, tedaj pač skušajte mater prepričati o pravilnosti vašega naziranja. Nikakor pa ni prav, da bi ravnali svojevoljno, ne da bi se ozirali na mater. Ljubezniva in prepričevalna beseda spremeni marsikateri nazor.

Pletena oblekica za našo malo

Sprednja stran: Nasunaj 154 pentelj. Do višine 2 1/2 cm pleti na obe strani samo desno. Nato do celotne višine 23 1/2 cm eno vrsto desno, drugo levo, nato v eni sami vrsti zmanjšaj število pentelj za 64. Naslednje vrste delaj eno pentiljo desno, drugo levo. V višini 24 cm napravi vdolbino

za rokave tako, da snameš najprej na vsaki strani 5 pentelj, nato dvakrat po dve. V višini 24 1/2 cm pa odstrani postopoma vmesni vzorec tako, da pleteš spet eno vrsto levo, drugo desno, toda spremeni v vsaki vrsti, na vsaki strani po dve pentilji, dokler ne prideš do sredine. V višini 32 1/2 cm snemi v sredini 8 pentelj, nato delaj

vsako polovico posebej. V vsaki vrsti snemi dve pentilji, dokler ti ne ostane še 25 pentelj na ramenih.

Zadnji del: Nasunaj prav toliko pentelj, kakor za prvega in delaj na isti način. V višini 23 1/2 cm zmanjšaj prav tako pentilje za 64 in delaj kakor sprednji del, le da ga moraš razdeliti na dve polovici.

Rokavi: Nasunaj 50 pentelj; delaj do višine 2 cm 1 desno in 1 levo. Nato podvoji število pentelj v eni sami vrsti. Do celotne višine 8 cm pleti eno vrsto desno, drugo levo, na vsakem koncu pa dodaj v vsaki vrsti po tri pentilje. Nato snemi na vsaki strani po pet pentelj in nadalje v vsaki vrsti po dve, dokler ti jih ne ostane samo še 24, nakar je rokav končan.

Za žepke nasunaj tri pentilje, nato dodaj v vsaki drugi vrsti, na vsaki strani po eno pentiljo. Pleti eno vrsto desno, drugo levo, kakor vso oblekico. Ko si napletla 16 vrst, razdeli na polovico in delaj vsak del posebej, tako da v začetku vsake pletilke snameš po eno pentiljo, dokler jih je kaj na pletilki.

Za izdelavo je potrebno 15 dkg debelejšje volne (4 nitke).

Okraske napravi s sviljo. Sicer pa je oblekica lepa tudi brez teh.

Nekaj nasvetov

Da cvetlice ostanejo dalj časa sveže, daj v vodo košček oglja za likanje.

Madeže od barve spraviš iz obleke, če jih spreješ z mlekom in nato še z vodo in z milom.

Če hočeš, da bodo tvoji ševlji dolgo lepi in cel, jih moraš vedno osušiti, kakor hitro jih suzuješ. Prah in blato usnuj zelo škodujeta.

Odgovori na vprašanja. Če hočete imeti odgovor v naši posvetovalnici, pošljite vprašanje na naslov: Uredništvo Domoljuba (Zenski svet), Koprivarjeva, 6 — Ljubljana.

Materina žrtev

NOVELA

Iztrgala je njene roke iz očetovih in Daničinih rok, jih približala svojim ustom in vzklila:

»Tvoje roke dišijo po vijolicah, kakor Bobi po čokoladi.«

Vsi so se zasmeli. Mafa pa je stekla iz sobe in vlekla za seboj mamico. Med potjo pa je še ponavljala pesmico o zgodovini in žabah. Ko pa je v svoji sobici klečala poleg svoje postelje in molila večerno molitev, ji je mati položila roko na glavo.

»Branka, ponavljaj za menoj: Moj Jezus, daj, da bi te očka in Danica spoznala in te vzljubila, tako kakor ti hočeš, da bi te poznala in ljubila.«

Deklica je s sklenjenimi rokami in s pogledom uprtim v križ nad posteljo ponavljala besede, katere ji je narekovala mati. Gospa Vera je za hip umolknila: čudna slabost jo je obhala. Nato je pristavila:

»Za vsako ceno.«

»Kaj hočeš reči s tem?« je vprašala Branka.

»Ne vprašuj; ponovi!«

In deklila je ponovila za njo: »Za vsako ceno.«

Danica in zdravnik sta ostala sama v jedilnici poleg kamina. Danica je poskušala priti na dan s svojim priznanjem. Bilo je prvič, da je zaupala očetu neko skrivnost. Ali jo bo razumel?

»Očka, tudi jaz sem mnenja, da je dolžnost edina prava vera. Bog ne igra pri tem nobene vloge.«

Zdravnik je dvignil pogled s knjige, v katero je bil zatopljen, in pogledal hčerko.

V Daničinem glasu je zaznal odmev mladostne krize, katero je on z lahkoto premagal, brez hujših posledic, kakor le to, da je do smrti dužalostil svojo mater, ki se ni mogla več potolažiti zaradi sina, ki je po njenih trditvah bil dober kakor svetnik in brezeyeren kakor pogubljencec. Hčerkin obraz mu je kazal materine poteze, le da je na dekletovem obrazu bilo več resnobe.

»Škoda, da ni fant!« si je mislil, in to ne prvič. Njegov odgovor je bil v skladu s tem razmišljanjem.

»Res je; toda Bog je potreben, ker mnogim golj pojem dolžnosti ne zadošča. Vam ženskam na primer ne zadošča.«

»Ali mogoče zato, ker imamo manj možganov kot moški?« je vprašala Danica, ki so jo očetove besede zadele v živo.

»Nikakor; pač pa zato, ker imate možgane v srcu. Kar se pa tebe tiče, glej, da ohraniš vero svoje matere in svoje babice.«

»In če bi ne bila resnična?« je hotela vznemljati Danica; toda iz očetovih besed je dovolj jasno spoznala, da ne želi, da bi ga še dalje nadlegovala. Ni mu več ugovarjala.

Ob desetih se je zdravnik odpravil k poštku.

»Ali še ne greš spat?« je vprašal hčerko.

»Tako! ko končam z učenjem.«

»Ne smeš biti več kot do enajstih. S tem, da študiraš ponoči, si kvariš živce. Prišel bo čas, ko boš spoznala, da je tvoj oče vendarle imel prav. Toda saj nima pomena, da ti kaj rečem; saj delaš itak vse le po svoji glavi.«

Danica je hotela z učenjem zatreti v duši nemir, ki ga je v njej vzbudil pogovor z očetom. Toda iz vsake besede, ki jo je prečitala, so vstajala nova vprašanja. Nešteto misli se je podilo po njeni glavi.

Čemu je na svetu? Kaj je življenje? Kaj je kraljestvo smrti, o katerem govori pesnik, katerega je pravkar čitala? Kako bi na vsa ta vprašanja odgovorila njena mati ali oče? Kako eden ali drugi izmed profesorjev? In kako naj si odgovori ona sama? Za hip se ji je zardelo, da je med materino preprosto vero in profesorjevo brutalno trditvijo našla pot rešitve v očetovem nazoru. Toda kako jo je oče zavrnil?

»Glej, da ohraniš vero svoje matere in svoje babice.«

Nič manj kot vero stare matere! Ali se je splačalo toliko študirati, da bi nazadnje prišla do tega sklepa? In še nečemu se je Danica žudila.

(Nadaljevanje prih.)

NAŠI VELIKI MOŽJE

JAKOB PETELIN-GALLUS

Eden izmed mnogih velikih mož, ki so se s svojim delom in s svojim imenom proslavili ne le med domačim narodom, temveč se uveljavili tudi med drugimi narodi, je veliki glasbenik in skladatelj Jakob Petelin. Letos 18. julija smo obhajali 350 letnico njegove smrti. Rodil se je namreč leta 1550, umrl pa je leta 1591.

Jakob Petelin stoda v vrsto onih naših mož, ki so ostali tako nam kakor tudi ostalemu svetu dolgo časa nepoznani. Bili so sicer dobro znani in spoštovani v svojih dobrih, toda nemalo

so pozabili nanje in tako je njih spomin sedaj samo obledel, če se niso našli ljudje, ki so njih ime in njihova glavna zasluzna dela zopet dvignili do dolžne časti in do spoštovanja. Tudi Jakoba Petelina je njegova doba zelo cenila in ga upravičeno smatrala za enega najpomembnejših skladateljev tistega časa, kar nam dosti jasno dokazujejo pisana in ustna sporočila. — Toda burna leta, ko je luteranstvo zasedalo po nekdanjih avstrijskih deželah silovite verske boje, ki jim je sledilo veliko нравno in gospodarsko opustošenje, so povzročila, da so mojstrska dela Jakoba Petelina padla kmalu v pozabo in s tem se je pozabilo tudi ime velikega skladatelja in glasbenika.

Da so se njegova dela rešila iz pozabe in da nam je njegova veličina zopet rasijala pred očmi, je predvsem zasluga pokojnega zgodovinarja dr. Josipa Mantuanija. On nam je Jakob Petelina odkril z izdajo nekaterih njegovih del in z mnogimi temeljitimi članki po raznih slovenskih revijah. Ni ga pa odkril le nam, ampak ga je pokazal tudi ostalemu svetu, kajti Petelin je s svojimi deli mednarodno pomemben.

Jakob Petelin-Gallus (latinska prestava imena Petelin) se je rodil leta 1550. Kje, to še ni trdno dognano in še vedno teče pravda o rojstnem kraju velikega skladatelja. Običajno se misli, da se je rodil v Ribnici na Dolenjskem. To trditve je zlasti zagovarjal in utemeljeval pokojni ribniški dekan Skubic. Proti temu sta zagovarjala zlasti Jozef Zazula in Karel Bezeg trditve, da se Petelin ni rodil v Ribnici, temveč na St. Viški gori pri Idriji. Tudi ta dva sta z utemeljenimi članki podprta svojo trditve.

Bodisi tako ali tako, za nas je najvažnejše dejstvo, da je bil Jakob Petelin-Gallus Slovenec. In da je bil Slovenec, dovolj jasno pove njegovo slovensko ime, kakor tudi oznaka, ki jo sam rabi: Carniolus (Kranjec). Pripomniti pa je, da

iz te besede še ne sledi, da bi bil Petelin rojen na Kranjskem, kajti z besedo »Carniolus« so tedaj in še tudi pozneje poimenovali mnogokrat na splošno vsakega Slovenca. V tem oziru naj velja ona znana pripomba: »Bojje je, da se dve dolini zanjo prepirata, kakor če se nobena ne bi mogla!«

Zivljenje Jakoba Petelina še ni mnogo raziskan. Toľiko je znano, da se je glasbeno izpopolnil na Češkem, bil potem v službi na Dunaju, nato na Češkem v Zabrzdovicah, v Olooucu, v Kromerizu, v Prazi, Rahonicah in še po drugih čeških krajih. Na Dunaju je bil član dvornega pevskega zbora, v Olooucu pa je bil v službi škofa Stanislava Pawłowskega kot kapelnik. Leta 1585. je šel v Prago ter imel tam službo kot pevovodja pri cerkvi sv. Jana na Bregu, in sicer do svoje smrti l. 1591.

V Prazi je izdal tudi svoja glasbena dela, ki pomenijo ne le za takratno dobo, marveč tudi za poznejše čase veliko pomembnost in dokazujejo veličino skladatelja. Kot skladatelj je bil Petelin izredno plodovit. Ohranjenih ali po znanih nam je 517 njegovih del, in to od 2 do 24 glasov. Predvsem se je omejil na cerkveno glasbo. Najvažnejše njegovo delo je tako imenovani »Opus musicum«, ki je zbirka večglasnih motetov za vse liturgične praznike cerkvene leta.

Petelin je bil velik in svojstven glasbenik. V svojih odličnih skladbah je znal združiti na zelo posrečen način razne pridobitve holandske glasbe, tehniko beneške šole, lahkoto in živost francoske glasbe, slovansko melodičnost, obenem pa resnost vernega katoličana.

Njegov pomen je posebej za nas Slovence zelo važen. Dokazuje namreč, da smo Slovenci že zgodaj stopili s svojim kulturnim udeleževanjem v krog ostalih evropskih narodov ter skupaj z njim bogatili evropsko kulturo. Ker je bil Petelin nizkega, po vsej verjetnosti kmečkega rodu, smemo ob pomanjkanju zgodovinskih podatkov upravičeno sklepati, da Petelin tedaj ni bil le kak osamljen pojav med našim narodom. V vseh dobah so se dvigali iz našega ljudstva veliki možje, ki so ponesli slavo svojih del tudi izven okvira svojega naroda.

Njegovi zemski ostanki so pokopani na Češkem. Njegova dela so se še dolgo po njegovi smrti izvajala po Češkem in Šleziji. Zaradi njegove veličine ga upravičeno smemo nazivati z imenom »slovenski Palestrina«.

Prt skozi stoletja

Vedno rastoče sovraštvo je prisililo Kristusa, da je zapustil Galilejo. V družbi s svojimi apostoli je šel proti mestu Cezareji Filipovi. Nenadoma pride iz njegovih ust vprašanje: »Kaj pravijo ljudje, da sem jaz?« »Nekateri pravijo, da si Janez Krstnik, drugi da Elija, drugi spet Jeremija ali kateri izmed prerokov.« »In kaj pravite vi?« sprašuje še dalje Učenik. To drugo vprašanje je mnogo težje od prvega, in zato je odgovoril le eden, Simon Peter: »Ti si Kristus, sin živega Boga!« je odločno izpovedal. In prav zato Kristus odgovori Simonu: »Blagor tebi, Simon, Jonov sin, kajti meso in kri ti tega nista razodela, marveč oče, ki je v nebesih.« Potem pa pristavi: »Jaz pa tebi pravim: ti si Peter (kar pomeni v aramejskimi skali), in na to skalo bom zidal svojo cerkev, in peklenška vrata je ne bodo premagala. In tebi bom dal ključ nebeskega kraljestva, in karkoli boš zavezal, bo zavezano, in karkoli boš razvezal, bo razvezano.« Tako je Kristus izmed dvajstih od svojih soimljenikov izbral tistega, ki ga je postavil za poglavarja vseh, za temeljni kamen Cerkve, za prvega papeža.

Vendar je bila so lele obljuba in naznanilo. Izročitev najvišje oblasti je izvršil Kristus po svojem slavnem vstajenju.

Po čudežnem ribjem lovu je Peter spoznal v človeku, ki je hodil ob Genezareškem jezeru, vsalega Učenika. Da bi čimprej prišel k njemu se vrtje v vodo, plava do brega ter se mu vrže k nogam. Tudi zdaj ga Kristus nekaj vpraša: »Simon, sin Jona, ali me ljubiš bolj kot tile?« Zdaj ne zahteva od njega več izpovedi vere, zdaj zahteva izpoved ljubezni. »Gospod, ti veš, da te ljubim!« pride Petru bolj iz srca kakor iz ust. »Pasi moja jagujeta!« pravi Kristus. In potem spet: »Simon, sin Jona, ali me ljubiš?« Spet isti odgovor: »Ti veš, da te ljubim.« »Pasi moje ovce!« Toda Kristus vpraša še enkrat (ali ni namreč Peter trikrat zatajil Kristusa?): »Simon, sin Jona, ali me ljubiš?« Zdaj je izpoved ponižnejša, ker se je Peter spomnil na greh, toda nič manj vroča: »Gospod, ti veš vse, ti veš, da te ljubim.« In še tretjič izroči Kristus svojo čredo njemu, ki mu je izpovedal posebno ljubezen: »Pasi moje ovce.«

Izročitev je izvršena. Ko je Kristus čez nekaj dni odšel, je Peter tisti, ki bo v njegovem imenu vodil usodo Cerkve.

Tako se je začela sveta cerkvena dinastija, ki je skozi 2000 let preko 262 papežev prišla v naših dneh do papeža Pija XII.

Ta dinastija je nekaj posebnega ne samo radi svoje dolgotrajnosti ter radi sijaja svojih činov, temveč radi svojega značaja ter značaja družbe, h kateri je nedeljivo vezana. Papeška dinastija ima namreč oblast, ki temelji na prepričanju in na ljubezni. Ta oblast nima vsaj neposredno nikakršnih svetnih ciljev, temveč stremi v skladu s Kristusovimi besedami, da njegovo kraljestvo ni od tega sveta, le po nebeskem bogastvu in nebeski veličini Cerkve, ki ji načeljuje ta sveta dinastija, ni družba, kakor so druge družbe, marveč se radi svojih verskih ciljev loči od vsake druge družbe, bodisi radi neposrednega izvora svoje oblasti in radi cilja, ki ga zastleduje, bodisi radi sredstev, ki jih pri svojem delovanju uporablja.

Papeštvo je ohranilo nedotaknjen svoj značaj ter vero v svoje poslanstvo. Ni manjkalo senc, toda te sence so vedno prešle. In danes se dviga v vsem svojem sijaju in v vsej lepoti svojega programa vzvišeno nad dnevne dogodke.

In kakor poročajo za bodočnost stoje Kristusove besede:

»Jaz sem z vami do konca sveta.«

Kristus je namreč resnični poglavar Cerkve, papeška dinastija je predstavlja njega. Zato imenujemo papeža Kristusovega namestnika.

Razni učenjaki skušajo prikazati zgodovino papeške dinastije v precej drugačni luči. Pravijo, da Kristus sploh ni imel namena ustanoviti kakšne Cerkve, ta ustanova se je začela izoblikovati šele sedaj, in sicer po prizadevanju rimskih školov, ki so si samozvano začeli lastiti poglavarstvo v krščanskem verskem občestvu. Kristus, tako pravijo, je kot nekaj verski navdihnjene začel versko gibanje brez kakšnega določnega cilja, vse ostalo pa se je pozneje izoblikovalo v teku prvih stoletij po Kristusu.

(Nadaljevanje prth.)

Za naše mlajše

STANKO IN VERICA ODKRIVATA NOV SVET

»Tako zelo vesela
sva, da si prišel,« je
pristavila Verica.

Vlekla sta ga na
vrh stopnic, medtem
ko je gospa Rayeva
govorila s Strogo ženo.

Ko sta Stanko in
Verica privedla ma-
lega gosta na vrh stop-

nišča, sta ga hotela odvesti vsak na
svojo stran. Verica mu je hotela po-
kazati najprej ljubko, belo sobico, či-
gar okna so bila obrnjena proti jarku

In ki je bila pripravljena zanj. Stanko pa ga je
viekel proti svoji delavnici, da mu pokaže svojo
najnovejšo iznajdbo. Zmagala je Verica, kajti v

tem hipu je prišla po stopnicah gospa Rayeva in
odločila v njen prid. Tudi Brigita je prišla za
njo in prinesla Franckov kovčeg, ki je bil zelo
težak, ker v njem ni bila samo Franckova oble-
ka, temveč tudi njegove najljubše knjige, edini
prijatelji, ki so mu ostali z njegovega izgublje-
nega doma.

Prav kmalu je Brigita poklicala vse k južini.

Franček je bil še zelo boječ in si ni upal
reči drugega, kot »da« in »ne«, »prosim« in
»hvala«. Stanko je bil mnenja, da je Stroga žena
brez dvoma grdo ravnala z njim. Brigita mu je
dodala še več smetane v čaj in dejala, da bo
kmalu postal zdrav in imel rdeča lica, kakor
Stanko, če bo vsaj nekaj časa imel zadostno in
dobro hrano. Mogoče pa je imela bolj prav Ve-
rica, ki ga je resno gledala in si mislila, da se
bo sedaj gotovo bolje počutil, ko bo imel mamico.

Po malici sta ga odvedla na vrt in mu raz-
kazovala vso njegovo lepoto, tako da je prav
kmalu pozabil na svojo boječnost in postali so
si veliki prijatelji. Stanko in Verica nista niti
slutila o lepoti svojega vrta, dokler ga nista za-
čela razkazovati Francku. Temu pa, ki je bil
vzgojen v predmestni hiši, se je zdel prav takšen,
kakršnega si je v svojih sanjah predstavljal, da
bi moral biti vrt na deželi.

Gospa Rayeva je dala otrokom tri dni prosto
v počastitev Franckovega prihoda. Ker pa so ti
trije dnevi bili sončni, so jih otroci preživeli v
vrtu, v gozdu in na polju.

Francku se je vse to zdelo čudovito. Saj še
ni nikoli resnično živel s ptički in cveticami, s
čebelicami in metuljčki, s piščančki in račkami,
s telčki in jagnjeti. Še nikoli ni spoznal dreves
kot prijateljev, katerih vsako ima posebne last-
nosti in na katere je mogoče plezati. Še nikoli
se ni zabaval z vodo v ribniku, še nikoli ni po-
diral krtin, še nikoli ni sadil zrn, katerih rast bi
mogel opazovati v nekaj dneh.

Neprestano je vpraševal: »Zakaj?«

»Stanko!« je zaklical, »pridi hitro sem!«
Stanko je nemudoma pritekel in se sklonil
nad mlako.

»Glej govnača, kako plava pod vodo. Na
repu ima majhen zračni mehurček.«

»Seveda, saj sem to videl že nešteto krat!«

»Toda zakaj ima zračni mehurček na repu?«

Stanko tega ni vedel. Kmalu se je naveličal
Franckovega spraševanja.

»Čemu sprašuješ, »zakaj?« Je pač tako, ker
tako mora biti.«

Toda vendar mora biti za to nek vzrok,« je
ugovarjal Franček. »Saj je Bog vse ustvaril in
brez dvoma Bog ni ustvaril nobene stvari brez
pomena.«

Verica pa ga je poslušala z večjim dopade-
njem. Vedno je takoj pritekla pogledat novo
Franckovo odkritje in oba skupaj sta se vpraše-
vala: »zakaj?«

Tretji dan po Franckovem prihodu je Verici
šinila krasna misel v glavo. Dejala je:

»Mamica gotovo ve mnogo stvari, in če jo
bomo vprašali, zakaj je tako, nam bo brez dvoma
vse pojasnila. Če pa česa ne bo vedela, bo po-
gledala v knjige in nam povedala naslednji dan.
Prosimo jo, naj pride pogledat vse to, kar je
Franček odkril in naj nam o tem pripoveduje,
namesto da bi nam govorila o zemljepisju in o
drugih še bolj brezpomembnih stvareh.«

»Res, to bi bilo sijajno!« je vzkliknil Fran-
ček. »Saj nima pomena, da bi vedeli, kako visoki
so hribi in podobne stvari. Mnogo bolj važno je,
da bi spoznali krte in metuljčke.«

Stanko pa je dostavil:

»Namesto da bi sedeli v sobi, bomo delali
dolge izlete.«

Brez odlašanja so stekli domov in vsi hkrati
prosili gospo Rayevo. Gospe se je ta misel zdelo
izvrstna in je obljubila, da jo bo takoj uresničila.
Saj je spomladi narava najbolj lepa in zanimiva.
Takoj drugi dan naj bi odšli na izlet.

Otroci so bili presrečni, in ko so se drugo
jutro zbudili, so najprej pomislili na to, da bo
z današnjim dnevom pričel pouk na prostem.

Prvi dan pouka je bil na vrtu. Franček in
Verica sta vodila gospo Rayevo od kraja do kraja
in ji stavila vprašanja. Tudi Stanko se je začel
zanimati za materine odgovore na stavljena vpra-
šanja. Gospa je bila srečna, da je preživela svojo
mladost na deželi in da je bila njena najljubša
zabava proučevanje ptic, živali, evellie in dreves.
Vendar pa je bila včasih v zadregi zaradi Fran-
ckovih vprašanj. Tedaj so se vsi vrnili domov in
iskali razlago v knjigah.

Naslednjega dne je Stanko svetoval, da bi
ili bolj daleč. Dejala je:

»Pojdimo skozi zelenjadni vrt, preko gozdič-
ka do obrežja.«

»Prav,« je dejala mati. »Toda zapomni si, da
ta sprehod nadomešča slovnico in računstvo. Nje-
gov namen je, da se česa naučite, ne pa, da bi
samo plezali po drevesih in metali vejice v vodo.«

»Dobro,« je odvrnil Stanko; »toda povej nam
mного zanimivih stvari.«

Odšli so torej skozi zelenjadni vrt. Ko so šli
mimo neke gredice, ki je bila pravkar preko-
pana, je Stanko dejal s ponosom:

»Tukaj bo prav kmalu zrastel fižol, katerega
sem danes zjutraj sam sadil z vrtnarjevimi dvo-
ljenjem.«

»Fižol je zelo razumna rastlina,« je pristavila
gospa Rayeva. »Ali verjamete, da vam more po-
vedati, koliko je ura?«

Stanko jo je neverno pogledal in vzkliknil:
»Saj fižol je le rastlina in nima možganov;
zato tudi ne more misliti!«

»Rastline so čudovito sestavljene,« je nada-
ljevala gospa. »Njihovi deli odgovarjajo delom
našega telesa. Dobro vedo, kaj morajo štoriti, in
to s pomočjo čudovite sposobnosti, katero je va-
nje potočil Bog, ko jih je ustvaril. To svojo spo-
sobnost prenesejo na svoje otroke in tako živijo
rastline skozi tisočletja na enak način.«

»Kakor ptički,« jo je
prekinil Franček. »Vsa-
ka vrsta ptičkov gradi
svoje gnezdo na poseben
način; in vsako gnezde-
ce je tako lepo nare-
jeno.«

»Prav tako. In to last-
nost imenujemo nagon.«

»Zelega bi, da bi tu-
di mi imeli nagon,« je
vzkliknila Verica. »Po-
tem bi se nam ne bilo
treba učiti. Kako lepo bi
bilo, če bi znali pošte-
vanko po nagonu! Ali že
bi po nagonu znali hitre
in lepo pisati, kakor od-
rasli ljudje.«

Gospa se je vesela
zasmejala.

»Saj imaš tudi ti mnogo nagonov, za večino
stvari, ki so za življenje resnično potrebne. Toda
vedi, da ljudje morajo vedeti mnogo več stvari.
Znati morajo uporabljati svoje nagone in premiš-
liti, preden kaj storijo.«

»Toda kako more fižol povedati, koliko je
ura?« je vprašal Stanko.

»Svoje liste obrača vedno proti soncu in ka-
dar se stemni, zaspi. Ko sonce spet vzide, se
zbudi in znova raztegne svoje liste.«

»To pa še ne pomeni, da ve, koliko je ura,«
je ugovarjal Stanko. »Saj samo spi, kadar je noč
in se zbudi, kadar je dan. Saj tudi Verica dela
isto, čeprav še ne pozna ure!«

»Res je to. Toda poskusili so že postaviti rast-
lino na temen prostor in zbudila se je točno ob
isti uri, čeprav ni bilo nobene svetlobe, ki bi
naznanjala, da je že napočilo jutro.«

Stanko je začutil nekako spoštovanje pred fi-
žolom. Spoznal je, da imajo tudi najbolj navadne
rastline čudovite lastnosti, o katerih do tedaj ni
niti slutil.

Nadaljevali so sprehod do konca steze. Prav
za prav le gospa Rayeva in Verica. Dečka sta
stekla naprej in preskočila potoček. Stanko se je
pri tem seveda pošteno kmočil.

Kmalu so dospeli do gozda, kjer je ob poti
bilo mnogo grmov bodljike.

»Zdi se mi, da bodljika nikomur ni všeč,«
je dejala Verica. »Ali se ne zdi tudi tebi tako,
mamica?«

»Nikakor ne,« je odgovorila gospa Rayeva.
»Njene bodice nimajo namena, da bi delale rast-
lino nepriljubljeno. So le orožje, s katerim se
brani.«

»Kako to?« je začudeno vprašal Stanko. »S
kom se vendar bojuje?«

»Z dečki, ki jo skušajo za božič odrezati,« je
smehljaje dejala gospa. »Toda pred vsem pred
kravami in konji, ki bi pojedli vse njene liste,
če bi mogli. Pokazati vam hočem nekaj zelo za-
nimivega. Poglejte: ali vidite te liste, ki so tako
visoko, da bi jih vi ne mogli odtrgati in bi jih
niti konji ne mogli doseči?«

»Da, gladki so, kakor vsi drugi listi,« je
dejal Franček.

»Da. Vidite, da bodljika nekako ve, da ji
ni treba bodice tam, kjer njeni sovražniki ne mo-
rejo doseči njenih listov. Prav zato so na višjih
vejah njeni listi brez bodice.«

Uničevanje bramorja

Iz lastne skušnje nam poroča iz dežele posestnik o zelo izvirnem načinu uničevanja bramorjev, ki je ena izmed najbolj škodljivih žuželk zlasti na vrhu. Takole poroča:

»Vzemi lonec, najboljši je iz gline in še nerabljen, skoplji na njivi jamo, tako veliko, da postaviš lonec vanjo. Jama mora biti tako globoka, da je zgornji rob lonca kake štiri prste pod zemeljsko površino. Zemljo nad robom lonca dobro potlači, da se preveč ne vsiplje vanj. Pokrij jama in lonec z desko in pusti nekaj časa. Bramorji bodo rili in padli v lonec, ven pa ne morejo več. Tako pokončevanje bramorjev je zelo preprosto in poceni. Čim večji je lonec, toliko bolje. Tako sem delal in še delam ter imam pri tem lepe uspehe. V zelniku sem nastavil lonec in v najkrajšem času se je ujelo 42 bramorjev. Tako se mi je posrečilo, da sem ohranil zelnik.« — Centa Jože.

Preiskusan rešilni prašek

„Redin“ za prašiče

Pri malih prašičkih pospešuje Redin prašek hitro rast, krepki kosti in jih varuje raznih bolezni. Večji prašiči pa se čudovito hitro redijo in dobro prebavljajo. Zadostuje že 1 zavitek za 1 prašiča ter stane 1 zav. L. 4.—, po pošti L. 7.—, 3 zav. po pošti L. 15.—, 4 zav. po pošti L. 19.—. Mnogo zahvalnih pisem. Pazite: pravi Redin se dobi samo z gornjo sliko.

Prodaja drogerija Kanc, Ljubljana, Židovska ul. 1
Na deželi pa zahtevajte Redin pri Vašem trgovcu ali zadrugi, ker si pripravite poštnino.

Dopis

Boke. Vojska še vedno zahteva žrtve. 16 letni posestnikov sin Zakrajšek Mirko iz Hudega vrha je odnekod prinesel nerazstreljeno granato, odzvel ji je vžigalno kapico, jo prijel s kleščami ter jo hotel razdreti. Naenkrat je silno počilo in Mirko se je moral zaradi neprevidnosti zateči v bolnišnico. Na roki pa bo vse življenje nosil znamenje, ker eksplozija mu je odtrgala nekaj prstov in tudi sicer roko zelo poškodovala. — Zvonik farne cerkve je bil v slabem stanju. Te dni so prišli delavci in pričeli s prepotrebim popravilom zvonika. — Seno smo že pospravili. Nakosilo se je precej in bi bilo veliko sena za izvoz.

Čas. »Kje je pa mama?« — »Pred dvema urama je šla za pet minut k sosedovim.«

Lepa zgodba. »Ali veš, kaj mi je žena brzojavila? Zdravi trojčki. Jutri več.«

Moštova esenca Mostin

Z našo umetno esenco Mostin si lahko vsakdo z malimi stroški pripravi izborno, obatojno in zdravo domačo pijačo. Cena 1 stekl. za 150 litrov L. 11.—, po pošti L. 19.—, 2 steklenici po pošti L. 33.—, 3 steklenice po pošti L. 42.—.

Prodaja drogerija Kanc, Ljubljana, Židovska ul. 1

Na deželi pa zahtevajte Mostin pri Vašem trgovcu ali zadrugi, ker si pripravite poštnino.

Dopisi

V Salezijanskem zavodu v Veržeju so se vzgajali predvsem duhovniški in salezijanski poklici. V današnjem času pa naj se vsi oni, ki so doslej študirali v Veržeju, oziroma vsi oni, ki se žele posvetiti duhovskemu poklicu ali žele kot salezijanski duhovniki delovati med mladino, obrnejo na vodstvo salezijanskega zavoda na Rakovniku, Ljubljana. Natančna navodila in pogoje za sprejem vam bo sporočilo vodstvo pismeno ali osebno. V Salezijanski dijaški konvikt na Rakovniku sprejema dijake, ki nameravajo v prihodnjem šolskem letu obiskovati realno gimnazijo. Ker je II. moška realna gimnazija nastanjena v prostorih rakovniškega zavoda, imajo gojenci šolo tako rekoč doma — poleg mnogih drugih ugodnosti, katere jim nudi zavodska vzgoja. Podrobnejša pojasnila daje ravnateljstvo salez. zavoda na Rakovniku, Ljubljana 8.

Kralj v vlogi kuharja

Ludvik XVIII., ki je imel vedno dober tek kakor vsi Burbonci, je bil tudi sam izvrsten kuhar. Najrajši se je pečal z izumom novih jedil. Najvišji dvorni mojster vojvoda D'Escars mu je pomagal kuhati.

Kralj je izumil pire iz mavrobov. To jed je vedno sam pripravil, kajti bal se je, da bi kdo ne izvohal njegove skrivnosti. Le dvorni mojster mu je pomagal. Neki dan sta oba použila neverjetno veliko te jedi. Vojvoda je zautil okoli polnoči silne bolečine. Zbal se je za kraljevo zdravje. Ukazal je, naj kralja zbude in mu sporoče, da je vojvoda zaradi njegove jedi smrtno nevarno zbolel.

Kralj se je veselo začudil:
»Kaj, da umira? Torej sem vendarle prav trdil, da je moj želodec boljši ko njegov! Veliki mojster je medtem umrl.«

Mali oglasnik

V Domoljubu se zaračunajo mali oglasi po besedah, in sicer plača tisti ki išče službo L. 0.20 za besedo; v ženitvenih oglasih in dopisih beseda L. 1.—; v vseh drugih oglasih stane beseda L. 0.80. Vsem oglasom se pristoje še oglasni davek. Najmanjši znesek L. 7.—, za ženitvene oglase L. 20.—. Redni Domoljubovi naročniki plačajo polovico manj pri oglasih gospodarskega značaja.

Pristojbina za male oglase se plačuje naprej.

Med

vrsko količino kupim. Ponudbe na upr. »Domoljub« pod »Med« št. 9328.

Kmečko posestvo

kupim. Čop, Bohoričeva 5, Ljubljana.

2500 lir nagrade dam

kdor mi pove za konja s liso na glavi, zadnje noge bele, žig št. 1823. Sporoči naj na naslov: Alojz Leskovec, Hoteldrška 33.

2500 lir nagrade dam

kdor mi pove za konja prama z malo liso na glavi, žig 4519. Sporoči naj na naslov Alojz Leskovec, Hoteldrška št. 33.

Kravo s teličkom

dobro mlekarico, prodam. Perko, Vodnikova 111, Ljubljana.

Lišno hišico

in njivo, poleg farne cerkve, 20 minut od kolodvora, prodam v lepem kraju na Dolenjskem. Polzve se: Knafljeva št. 6 (prej Dvorakova) ali Bič 12 (železn. postaja Radohova vas).

Mlatnico

na motorni pogon, v dobrem stanju, kupim. Zagar, Blečji vrh, p. Vianja gora.

500 lir nagrade dobi

kdor mi najde voz, prvi konec nov, zadaj zavore; 2 teška komata z rdečim oblača. Oddano na Ježici dne 4. aprila t. l. Naslov: Janez Treven, p. Rovte 91 pri Logatcu.

Hlapca h konjem

in za vsa dela sprejemam takoj. Dolinsek, Jesihova pot 34, Ljubljana.

Kmečko dekle

pridno, pošteno, vajeno kmečkega dela in v pomoč v gospodinjstvu, sprejemam takoj. Mravljje, Strelišče, Večna pot 28, Ljubljana.

Dva pava

naprodaj. — Marinko Stanko, Vnanje gorice št. 31, p. Brezovica.

Šivalne stroje

in koleca, nova in še rabljena, se dobite pri Prometu, nasproti križevniške cerkve (tudi ob nedeljah dopoldne na ogled).

Drsalke iz kamene dobe

Kakor dokazujejo razne izkopanine, so drsalke ponekod poznali že v kameni dobi. V nekaterih stavbah na koles so našli med raznim orodjem tudi čudno orodje iz konjske kosti. To čudno orodje je bilo tako na koncu prirojeno in ukrivljeno, kakor drsalke. Sprejaj in zadaj je bila narejena luknja, skozi katero je kameni šlovek to kost privezal na svojo obutev, nakar se je po tej kosti lahko drsal po ledu. To je bilo zanj važno, ker je njegova hiša stala tako rekoč na vodi. Kadar je voda zmrznila, se je moral posluževati drsalke, če je hotel na suho. Kadar ni bilo ledu, si je pač pomagal s šolnom.

JABLIN - Jabolčnik

za izdelavo umetne domače pijače Vas stane za 50 litrov zavitek din 30.—, po pošti din 42.—, 2 zavitka po pošti din 78.—, 3 zavitki po pošti din 110.—. Prodaja Drogerija Emons

Ivan Kanc - Ljubljana - Nebotičnik

LJUDSKA

POSJOJILNICA V LJUBLJANI

zadruga z neomejenim jamstvom v lastni palači v Ljubljani, Miklošičeva cesta 6 nasproti hotela Union

sprejema hranilne vloge v vsaki višini in jih najugodneje obrestuje, daje posojila na vknjižbo in proti poroštvu

Posojilnica je bila ustanovljena leta 1895.

»Domoljube stane 18 lir za celo leto, za inozemstvo 30 lir. — Dopise in spise sprejema uredništvo »Domoljub«, naročnina, isserate in reklamacije pa uprava »Domoljub«. — Oglasi se zaračunajo po posebnem ceniku. — Telefon uredništva in uprave: št. 40-04. Izdajatelj: dr. Gregorij Pečjak. — Urednik: Jože Košček. — Za ljudsko tiskarno: Jože Kramarič.